№ 41. Treschdeen, 7. Oktoberî. 1892.

Sludinajumus nem preti:
Jelgawâ, Leelajâ celâ № 10 un pee Lankowska un Likopa kgeem, Leelajâ celâ № 7, Helmsinga namâ, un Rihgâ, J. E. C. Kapteina kga grahmatu bodê, Eeksch-Rihgas Leelajâ Kehninu celâ № 10.

Maksa par sludinajumeem:
8 kap. par sihku raksta rindinu; pahrtulkoschana is sweschahm walodahm par brihwu.

Latweeschu Awises.

Isnahk weenreis nedelâ.

Maksâ, Jelgawâ sanemot: par gadu 1 r. 50 k., par pusgadu 90 k.

Maksa, pahr pastu peesuhtot: par gadu 2 r., par pusgadu 1 r. 25 k.

Ekspedizija:
Jelgawâ, pee Lankowska un Likopa kgeem, Leelajâ celâ № 7.

Redakzijas adrese:
Jelgawâ, Walles celâ № 7.

„Latw. Aw." war apstellet:
Jelgawâ: Pee Lankowska un Likopa kgeem, Leelajâ celâ № 7, „Latw. Aw." ekspedizijâ. — **Leepajâ:** Emila Voegedinga grahmatu bodê, pee tirgus platscha. — **Bauskâ:** Steina kga apteekâ un Ed. Drengera kga bodê. — **Talsôs:** J. Hirschmana kga un H. Towa kga grahm. bodê. — **Kuldigâ:** Ferd. Besthorna kga grahm. bodê. — **Dobelê:** J. Dawidofska kga bodê. — **Saldû:** Stepermana kga grahm. bodê.

71. gada-gahjums.

„Latw. Aw." war apstellet:
Rihgâ: Hoerschelmana kga grahmatu bodê, Wehweru celâ № 6.; J. E. C. Kapteina kga grahm. bodê, Eeksch-Rihg. Leel. Kehninu celâ № 10; W. F. Häckera drukatawâ, Paletjas celâ № 3. — **Eeksch- un ahrsemê:** Rudolfa Moffes kga wisâs ekspedizijâs. — **Walmeerâ:** Frey'a kga grahm. bodê. — **Walkâ:** M. Rudolfa kga grahm. bodê. — **Bes tam: pee zeen. mahzitajeem** — tiklab **Widsemê,** kâ ari **Kursemê.**

Par sinu.

„Latweeschu Awises" no 1. Oktobera lihds gada beigahm war apstellet.

Makfà: Jelgawâ sanemot . . . . . 50 kap.,
pahr pastu peesuhtot . . . . . 70 kap.

Kà laudis dsihwojuschi Kursemê herzogu laikôs (1677. — 1728. g.).

Pehz Muischazeema basnizas rukkeem.
(3. turpinajums.)

Gadu pehz tam, kad bija Muischazeema mahzitaja amatâ eestahjees, proti 1678. gadâ, Wittenburgs, sawu draudsi wisiteerejis, jo smagi nopuhsdamees saka, ka kristigahs tizibas sinaschanas tai esot loti wahjas. To wahrdus, kas pirmo reis pee deewgalda bijuschi, basnizas rukkôs eeraksiot, Wittenburgs ar preeku peesihmê: „Paldeews Deewam!"

To lasot, newilschus jautajums zelahs, waj Deewa wahrda nesinataju starpâ ari tahdu naw bijis, kas warbuht wehl kalpojuschi wezajai paganu tizibai jeb mahntizigai elku peeluhgschanai. Us to nu Wittenburgs nekahdu skaidru un pilnigu atbildi nedod. Tomehr winsch weenreis peesihmê, ka „Dumeschu Pehteris, lai gan bijis kristits zilweks, tomehr, apgrehkojotees („propter nefas"), paganu kapôs tizis glabats". Tahdus wezlaiku lauschu kapus („Dorfkirchhöfe aus alter Zeit") ari wehl 1606. gadâ peemin Kuldigas basnizas wisitazijas protokols, un laikam gan ari Muischazeema basnizas statuti sihmejahs uz tahdahm kapu weetahm, kad wini nosaka: „Un no schihs deenas sahkot, neweenam nekur zitur, nekâ uz basnizas kapeem, buhs sawus lihkus apglabat. Kas to nedarihs, tas tiks sodits ar 1 sudraba dahldera soda naudas maksu un ar labi pilnu muguru" („guten Rücken voll").

Tà tad gan war buht, ka daschas basnizas rukku peesihmes sihmejahs uz wezo Kuhru paganu tizibas atleekahm pee dascheem behrnu gadôs kristiteem dsimtlaudim. Tahdas peesihmes ir: „Weens wezs saimneeks, kà nekrists („Unchrist"), bes dseedaschanas un skanas uz kapeem sawrup aprakts." — „Wezà Wenkineezene bes dseedaschanas un skanas („Ohne Gesang un Klang") aprakta, kà tahda, kas no Deewa neka negribejusi sinat." — „Loti wezs wihrs bes dseedaschanas un skanas aprakts, tamdehl ka negribejis luhgt Deewu." — „Atraitne N. N., kas ar sawu dehlu Deewu saimojusi, bes skanas un dseedaschanas aprakta" u. t. j. pr. — Ihpaschi eewehrojama leeta ir, ka schè peeminetee wiswairok bijuschi wezi laudis, kas ne wis aiz kuhtribas, waj nesajehgschanas dehl, bet ar gaischu apsinu un zeetu prahtu leedsahs, Deewa wahrdu peenemt. Tà ka basnizas rukki un statuti isschkir „Deewa saimotajus" no „Deewa wahrda saimotajeem" un „sakramenta saimotajeem", — jadomà, ka tajôs laikôs wehl bijuschi sastopami wezo paganu deewekku jeb elku peeluhdseji. To ari apleezina Cezawas mahzitajs un Kursemes superintendents Pauls Einhorns sawà 1649. gadâ isdotâ grahmatâ („Historia Lettica"), kur starp zitu sazits: „Latweeschi wehl ne-atstahjahs no sawas paganiskahs elkadeewibas, bet wehl peeluhds sawus elkus, ko ihpaschi no winu walodas dseesmahm, kas ir ihstas elku dseesmas, war noskahrst. Es pats daudsreis esmu dsirdejis, ka medineeki un mescha sagli sawâs dseesmâs peeluhds mescha mahti, zelotaji zela mahti, seewas dahrsa waj lopu mahti. Ja, ne sen pats esmu dsirdejis, kà sweijneeki suhdsejahs, ka juhras mahte jeb juhras deewekle uz wineem loti dusmojotees un winu sweijoschanai ne-esot swehtibu peeschkihrusi."

Tahda ne-isglihtiba kristigahs tizibas sinà zaur to isskaidrojama, ka Katolu mahzitaji brunineeku laikôs ar to bija meerà, kad laiku no laika apzeloja semi, schur un tur kahdu deewakalposchanu („mischu") Latinu walodà noturedami, ka laudis netika pamahziti kristigà tizibà, un ka Kursemê uz laukeem pawisam peetruhka basnizu. Nebija ari Latweeschu walodà swehti raksti isdoti, nedz bihbele, nedz katkisms, nedz dseesmu grahmatas. Kad 1561. gadà Gotthards Kettlers tapa par Kursemes herzogu un peenehma no muhsu tizibas tehwa Mahrtina Lutera atjaunoto tizibu, tad gan daudz, proti 58 weetâs, basnizas lihdz ar wisahm mahzitaju muischahm, daschas skolas, slimnizas un nabagu patwerstmes tika dibinatas un zeltas. Gotthards Kettlers ari par to gahdaja, ka grahmatas tiktu sarakstitas, kas pasneedsa Deewa wahrdu Latweeschu walodâ, un ka mahzitaji prastu scho walodu.*) Tomehr 100 gadu laikâ tak leelu leelais darbs, wisu Latweeschu tautu pahrwehrst par kristitâ garâ pilnigi isglihtotu tautu, wehl nebija pilnigi isdarits, un kà Fischers sawôs preekschwahrdôs pirmajâ Latweeschu bihbelê suhdsahs, 1689. gadâ „ta lopumulkiba debess leetâs, ta besdeewiba un tee paganu mahni, kas nabaga laudis apspeeda Katolu laikôs", deewsgan beeschi wehl bija atronama, ihpaschi tahdâs draudsês, kurahm paschu mahzitaja nebija. Tahda lihdz 1673. gadam ari Muischazeema draudse bijusi; jo lihdz schim laikam ta tikusi apgahdata no Saldus mahzitaja, kuram bija loti leela kirspehle, kurà tagad atronahs 8 mahzitaji un mahzitaju muischas, proti: Saldus, Muischazeema, Lutrinu, Skrundas, Greeses, Zelmeneeku, Rubas un Kursischu. Sinams, ka tik waren leelu apgabalu peeteekoschi apkopt, weenam weenigam mahzitajam bija pawisam ne-isdarams darbs. Tamdehl naw nekahds brihnums, ka Nikolaus von Wittenburgs, par Muischazeema dwehseku ganu eestahjotees, tur atradis garigà sinà tik behdigas buhschanas, ka tam bija smagi janopuhschahs un Deews jaluhdz, lai Winsch apschehlotos pahr „nabadsineem un tos atgreestu".

Ar nahwi tanis 50 gadôs, kamehr Wittenburgs bija par mahzitaju, diwi zilweki tikuschi soditi, proti Lauzineeku „sehtas" Ilse, kà leekahs, dehl laulibas pahrkahpschanas un behrna nonahweschanas, un Jurris, „kura tehws preeksch tam Mesterôs dsihwojis". Ilsei ar sobinu galwa tika nozirsta, Jurris tika pakahrts. Abeem mahzitajs deenu preeksch tam dod swehto wakarehdeenu, un ar mihligeem wahrdeem meerinadams, tos sagatawo uz pehdejo dsihwes stundinu. — Muischazeema nowads nebija wiss krona (herzoga), bet bija muischneeku kirspehle, un tamdehl dsimtlaudis tur stahweja apaksch muischneeku teesas spehka. Bet — kà Ziegenhorna Kursemes walsts likumu krahjumâ lasams — muischneekeem pascheem nebija wis teesibas jeb atwehlets, sawus dsimtlaudis, kas wahrigaki bija noseeguschees, ar nahwi sodit. Tas tikai peenahzahs ihpaschi sasauktai teesai. Ja kahds muischneeks sawu dsimtzilweku soda ar nahwi, tad winsch pats kriht leelâ naudas sodâ. Muischazeema basnizas rukkôs atronam aisrahdijumus uz teesas protokoleem, kas tikuschi sarakstiti zitu noseegumu dehl, ihpaschi tahdu, kas tika soditi ar „grehku strahpi" („Kirchenbuße"). Tà par peemehru Giggaru mahju Maddes leeta no kahrtigas teesas teesas-kungu un asesoru preekschà tikusi ismekleta un protokolà eerakstita.

Sihmejotees uz lauschu tiklibu, tee noseegumi un grehki, kuri Muischazeema basnizas rukkôs teek mineti, ir: dserschana, sagschana, mauziba un pat slepkawiba. Ihpaschi grahmata suhdsahs pahr nekahrtibahm, kas ne reti notikuschas swehtdeenâs basnizas krogà; pat pa deewakalposchanas laiku tur weenreis bijusi asinaina kauschanahs. Laulato draugu sadsihwe, kà leekahs, bijusi laba un skaidra. Jo muhsu basnizas rukki wisôs 50 gadôs peemin tikai weenu weenigu suhdsibu salaulato starpâ. Behrnu audsinaschanas un usraudsibas sinà turpretim leela ne-usmaniba un palaidniba rahdahs pastahwejusi. 1712. gada beigâs „Sagerôs, Apscheneekôs un Gaikôs pa weenam behrnam no galda nokrituschi un kaklu laususchi". Beeschi ween teek minets, ka „seewas laukà tikuschas pahrsteigtas no raisehm un behrna peedsimschanas".

1700. gadâ eesahkahs tà sauktais „Seemeku karsch", kas wilkahs lihdz 1721. gadam, un kurà Sweedrija karoja pret Kreewiju, Poliju, Dahniju un Saksiju. Kà wisai sinams, tolaik' Widseme un Igaunija peedereja Sweedrijai, eekams Kursemes herzoga wirsgalwa bija Polijas un Saksijas kehninsch Augusts. Karsch pehz Sweedrijas kehnina Kahrla XII. nahwes ar to beidsahs, ka Kreewija eekaroja Widsemi un Igauniju, eekams Kurseme wehl lihdz 1795. gadam patureja sawu herzogu un palika saweenota ar Poliju.

1700. gadam mahzitajs Wittenburgs sawôs basnizas rukkôs dewis to wirsraksiu: „Swehtigam gadam, ihstenam gawilu gadam schim 1700. gadam buhs buht." Schodeen pehz 192 gadeem schos wahrdus lasot, newilschus schaujahs prahtà tee wahrdi: „Zilweks domà, Deews dara". Jo zik behdu, zik nelaimes eesahkumu schis gads wisai Seemel-Eiropas dalai ir peeschkihris!

No Palangas nahza Saksees chi un Poli, gribedami eelaustees Widsemê. Bet wini seemas laikâ nometahs Kursemê kortelôs. 22. swehtdeenâ pehz Wasaras-swehtku atswehtes, tà raksta Wittenburgs, „deewakalposchana tika trauzeta zaur Sakschu kara pulku musiku". „Markatenderene (ehdamo leetu un dsehreenu pahrdeweja pee kara pulka) Kri-

*) Pahr scho leetu plaschakas un sihkakas sinas atronamas Sieslaka Latweeschu kalendara 1888. gada-gahjumâ nodrukatâ Th. Neandera wehsturiskâ rakstâ: „Gotthards Kettlers, pirmais Kursemes herzogs jeb leelskungs." Tur ari Gotthарda Kettlera gihmis notehlots. Red.

Pasapahrnê.

Kesteru Greetina.

Stahsts no Richarda Bahr'a.

Us semehm sahdschâ wina dsimusi, uz semehm sahdschâ wina dsihwojusi un uz semehm sahdschâ wina mirusi. Wiss notika itin weenkahrschi un wiss bija tik weenteesigi un parasti, ka laipnee sahdschas eedsihwotaji gan brihnidamees kratitu galwas, kad wini dsirdetu, ka gribu pastahstit to stahstu no Greetinas. Wiss jau bija tà pats no sewis saprotams!

Kam par to kahdas behdas, kad zelotajs sahli nomin leelzeła malâ. Kas par brihnumu, kad kahda wahja dsihwiba no liktena teek sasapahrdita! Sahle, sinams, pee tam naw wainiga, un zilweks schai sinà neka ne-eespehj ... Ta taba ir dsihwes gudriba.

Tà tad uz semehm sahdschâ karajahs Greetinas schuhpulis. Loti spodrà, masà istabinà, kurà wakara saule, schkirdamahs, beidsamo reis eespihdeja, it kà sweizinadama, kestera laulatà draudsene isguleja sawas nedelas. Wina bija jau labi gadôs, un mozijahs trihs deenas jo breesmigâs sahpês. Beidsot to waijadseja apskurbinat. Kesterim waijagot uz wisu buht gatawam, ahrsts issazijahs. Bet notika brihnischkigi: mahte un behrns palika pee dsihwibas. Kad nedelneeze pirmo reis atwehra azis, wina prasija wahjà balsî pehz jaunpeedsimuschà behrnina. Papreekschu raudsija schà un tà isrunatees, bet wina ne-apmeerinajahs, — wina luhdsahs arweenu nopeetnaki. Tad kesteris bija aisgahjis kaktà pee krahsns, un bija behrnu isnehmis no schuhpuła. „Deews tà gribejis," winsch sazija lehnà balsî, „padosimees Wina prahtam pasemigi!" — To teikdams, winsch bija majo, gaudeno tahrpinu nolizis mahtei blakam. Wina bija nogihbusi. Wina nebija eeblahwusees aiz sahpehm un isbailehm, — tikai raudajusi ta bija breesmigi, tà ka ikweenam, kas to dsirdeja, sirdi saschnaudsa. Tad wina sawu wihru bija peewilkusi sew klaht. Winsch sehdeja gultas malâ, galwu atspeedis uz rokahm, un luhkojahs kà pa meegu sawà preekschà.

„Nesaudesim zeribu, wihrin'! Deews labi dar', ko daridams! Kopsim un lolosim behrninu tamdehl wehl jo labaki!" — Un trihzoschà roka aptaustija aso, stuhraino kaulu, kursch atradahs starp abeem plezeem, un glaudija to gandrihs mihli un patihkami ...

Un behrns usauga, un kuprs tapa leelaks; bet kesteris arweenu wairak apklusa un nogrima domâs. Mahte bija tizigi apmeerinajusees ar to, kas naw wairs pahrgrozams; bet winam, nemitoschi schurp un turp domajot, ar katru deenu radahs jaunas sahpes, jaunas behdas ...

Ir wasara. Behrni rotalajahs uz sahdschas eelas. Zik preezigi wini trakulo, — zits zitu ker rokà un ismuhk, aisbehg. Waigi teem nosarkuschi, — tà preezigi lezot un skreijot. Ari Greetina tà kà sajuht jaunibas preekus, — winas bahlee, garenee waigi sahk nosahrtot. Galwu noleekusi uz preekschu un atspeedusi uz augstajahm kruhtim, ka gandrihs pasuhd aiz plezeem, ta eet pakal ziteem behrneem ... Garahs rokas wehdinahs neweikli pa gaisu, — tad wina apstahjahs, gruhti puhsdama un nokususi. Diwas leelas asaras lehnam norit pahr waigeem; pehz masa brihtina wini ir atkal dselteni kà wasks, tapat kà preeksch tam. — Tehws zaur logu bija to wisu nosskatijees. Winsch atsleenahs pee loga behgeles un speesch roku pee kruhtim. Ak, zik gauschi sahp! Kas par dihwainahm, mozoschahm sahpehm kruhtîs! Tikai azumirkli winas apstahjahs, un tad sahp atkal no jauna. Eesahkumà retaki, tà kà kawedamahs, un tikai kahdas minutes, — tad arweenu beeschaki un pastahwigaki, lihdz kamehr beidsot wairs nemaz negrib mitetees. Tad kesteris nogulahs gultà, un tschetrpadsmit deenu wehlaku — to isnesa is sasmakuschahs skolas istabas, ahrà, brihwà gaisà, uz kapsehtu ...

Nu winas bija weenas paschas, pawezigà mahte un desmit gadu wezà, nelaimigà meitene. Mahte apkopj sawu maso saimneezibu, — wina palihdz muischà pee kungeem, pee mahzitaja, pee ahrsta. Ko wina, sawu behrnu pirmo reis eeraudsijusi, nosolijusees, to ta tura ustizigi: Greetinai nebuhs eestigt truhkumà un behdâs!

„Stahwi taisni, mans behrns!" Schos wahrdus wina arweenu dabon dsirdet. „Nesehdi tà salihkusi! Nu tu ik deenas weenu stundu gulesi uz grihdas. Daktera kungs tà grib!"

„Nè, mammin'! Luhdsu, luhdsu, — nè!" — Masa bija apkehrusees mahtei ap zekeem un nelaida tos wakam. — „Uz zeetas grihdas gulet, — wai, mammin', tas jau loti gruhti un gauscham sahp! Un negribu ari nemaz tapt zitada! Waj naw teesa? Kad tikai paleeku labina, tad Deews mani ari tà mihlè!"

Wina ar wisu wehl pilnà meerà, — wina wehl nemana sawu behdigo likteni ...

Bet nahk laiks, kur wina to sahk atsiht ... Jauks, saules apseltots pawasaras rihts. Greetina sehsch masajà preekschdahrsà. Winai blakam diwu gadu wezs puisens, kuru kaiminene nodewusi winas usraudsibà.

Saule to laipni apspihd un skuhpsta ar saweem stareem. Aiz preekeem wina plaukschkina rokas, — tad ta usschahwusees stahwus un behrnu panehmusi uz roku. Bet wina pa nespehzigu preeksch tam, nepeeteek ar winas wahjajeem spehkeem ... Ak, kaut waretu tà aislidinatees, kà winsch raibais taurinsch pleederu kruhmà, tur otrà pusê! Kas lai reis waretu tà peldet wehsajà pawasaras gaisà! Tagad tas lidinahs winai pee kahjahm, — puisens kahrigi ker pehz wina, — pa welti! Mirdsoschee spahrnini, laischotees, pahris reisu sasitahs kopà, un tad atkal tur tahlak winsch nodserahs nupat kà usplaukuschà seedinà. „Paga, es winu tew nokerschu!" — Greetina steidsahs winam pakal, drihz scheit, drihz tur, — zihtigi ween, loti kahrigi, — pa dahrsa wahrteem ahrà — uz leelzeła. Behrna brehkschana un waimanas winu istrauzè. Wai Deewin'! Waj gan behrns buhs ...? Un nu ta ari jau sadsird kaiminenes balsi, kura saka, ka ta esot reebiga, kupraina neleete! Waj tad winai nemaz ne-esot sirds eekschà? Behrninsch buhtu warejis nosistees! Bet winai, mahtei, noteekot pareisi! Waj tad nestahwot rakstits: „Sargees no ta, kuru Deews apsihmejis?!"

Greetina tur nu stahw, peeslehjusees pee dahrsa sehtas, — bahla, bes asarahm, luhpas sakneebusi, bes ka jebko atbildetu, waj atwainotos ... Un tadschu tai puksi un lez kruhtîs, ka waj eebrehktos no sahpehm! Bet waj tad kaiminenei naw taisniba? Waj tad naw teesa? Wina jau tadschu ir nesmuka, kupraina meitene! Kamdehl gan wina tur katru reis ta saraujahs? Kamdehl winai skreij karsiumi un aukstumi zaur kauleem? ...

Neweenas asaras, neweena pretoschanahs wahrdina, — tikai waigs tapis wehl bahlaks, wehl garaks, un tumschi bruhnajâs azis mirdz tà dihwaini. Waj tà ir spihtiba, waj eenaids, waj issamischanahs? To jau wina pati laikam wis nesina! Bet behdigas domas tai eeschaujahs prahtà, un pirmo reis winas behrna dwehsele sajuht tà kà nemeeribu ar sawu likteni ...

* * *

Daschs gads no ta laika aisritejis. Kapsehiâ, nelaika kesterim blakam, wini sen israka otru kapu. Greetina nu ir weena pati, bes tehwa un mahtes, schai pasaulê ... Winu pawasaras rihtu ta naw aismirsusi. Wehl schodeen, to eedomajotees, wina nejauschi satruhkstahs ... Tu, mihlais Deews! Zik daudsreis tai wehlak wehl bija pahrmetumi jadsird, sawas nelaimes dehl, — zik daudsreis wina ar to tika ruhdinata! Tà nu wina tapusi bailiga, tapusi weentuliga, tapusi klusa. Tà ka wina nebija weseliga, preeziga meitene, tà wina ari naw tapusi zeribas pilna jaunawa, — wina ir un paleek taba „kupraina Greetina"!

Tur wina sehsch mahzitaja namà un schuj. Ihsais rumpis salihkst wehl wairak, un augstahs, schaurahs kruhtis nobersejuschahs jehlas pee maschinas ...

„Saudsejatees, mihlais behrns! Raugait tadschu reis drusku atpuhstees!" — Bahla, jauna kundse, tumschi dselteneem mateem, weenkahrschu zelinu, winai peenahkusi klaht. — „Jums nebuhs slimai sastrahdatees, schuhdamai preeksch maneem nabadsineem!" wina saka. „Un tad wehl kas, Greetin'! Nenemeet man to par launu, — bet — greescheet wairak wehribas uz sewis! Paskatatees tak reis spegelî! Nomasgatee katuna swahrzini jums jau sen tapuschi pa ihsu un isbalejuscho lihpkinu juhs jau nu walkajeet peekto gadu. Juhs tadschu efect jauni!" — Plahnahs luhpas grasahs atdaritees, lai uz to ko atbildetu. — „Ja, ja, — juhs esseet jauna!"

stine Schupp Koru sehtâ" un „slims sirgu dakteris Rubenu sehtâ 1. Adwentes swehtdeenâ" dabujuschi swehto wakarehdeenu. Sakschu kara pulki, pee kureem ari usturejahs Kursemes herzogs Ferdinands un aisdsihtais Widsemes muischneeks Patkuls, dodahs uf Rihgu, kuru grib eekarot no Sweedru komandanta, grahfa Dahlberga, eekams Sweedru kehninsch Kahrlis pats wehl kaujahs Dahnijâ. Bet Sakscheem ne-isdodahs Rihgu eekarot, un tee atkal zaur Kursemi eet atpakal, kur tee 1701. gadâ atkal pa seemu eekortelejahs, un, kâ leekahs, ari Muischazeema mahjas dabujuschas saldatus kortelôs. Jo basnizas rullôs minets, ka Modrenu un Kallejsemneeku mahjâs Sakschi uf nahwes zisahm dabujuschi swehto wakarehdeenu un Sakschu saldats eet pee deewgalda. Ta pascha gada Nowembera mehnesî Sweedrijas kehninsch ar joni dodahs pret Sakscheem, kas atstahj Kursemi un atkahpjahs uf Poliju. Seemas-swehtku wakarâ 1701. gadâ Sweedru saldati teek eekorteleti Muischazeemâ. Kehninsch Kahrlis XII. pats itin tuwu pee Muischazeema bijis, proti zaur Saldu zeļodams. Muischazeemâ Latweeschu draudse aisbehdsa meschôs, un Sweedru saldati, kas stahw apaksch generalmajora Stromberga, dsihwo aisbehguscho mahjâs. Generalmajors ar daudſ ziteem Sweedru ofizeereem otrâ Seemas-swehtku swehtdeenâ peedalijuschees pee Wahzu deewakalposchanas. 1702. g. Jaungada deenâ, itin agri no rihta, Muischazeema basnizâ deewakalposchana Sweedru waloda no kara pulka mahzitaja teek notureta. Swaigsnes deenâ „Latweeschu draudse jau atkal sawahkusees", t. i. no sawahm mescha paslehptawahm atkal pahrnahkusi sawâs mahjâs. (Sweedru kara pulki bija loti deewabihjigi un ari eenaidneeku semê isturejahs godigi). Sweedru kara pulki paleek lihdſ 1705. gadam Kursemê, bet Muischazeemâ tee naw ilgi stahwejuschi; jo pehz 1702. gada eesahkuma basnizas rulli it neka nepeemin, ko waretu uf wineem sihmet. 1705. gadâ Sweedri pawisam aiseet uf Poliju, un winu weetâ no 1705. lihdſ 1707. gadam Kursemê Kreewi eestahjahs. Bet Muischazeemâ nekahdu Kreewu kara pulku nebija, nedſ tam ari gahjuschî garam. Tâ tad laudis tur nedabuja eekorteleschanu. Bet 1707. gadâ Sweedri atnahk atpakal un Kreewi aiseet projam. Muischazeemâ diwi Sweedru dragonu kompanijas teek eekorteletas. Kanineeku, Lotschu, Puttru, Tuppu, Wetschu, Sihlu, Giggaru un Breeschu mahjâs stahw zaurus gadus kapteina Giginga saldati un Zeplu, Alupu, Apscheneeku, Wenkineeku, Zibbru, Truntu, Lejsemneeku, Mizu un Strehlu mahjâs kapteina Hay'a saldati. Abi kapteini stahweja apaksch majora Hammelsprunga (Himmelstjerne?). Schee Sweedru pulki bija deewsgan raibi sastahditi un, kâ leekahs, tanis atradahs masak Sweedru, nekâ zitu tautu lozekku. Kâ rahdahs, winu starpâ ari daudſ Latweeschu bijuschi. Majora pawahram ir wahrds Jnriks, sulainim Jannis. Dragonu starpâ ir weens Andrejs if Salahs muischas, Lulis if Eseres, Adams Pluks un Mahrtinsch if Widsemes, Kristaps if Dobeles aprinka, Jehkabs Buschs if Atesmuischas (Widsemê), bet tâpat ari kahds Nilsohns, Erichs Petersohns, Knut Christensohns un ziti Sweedri. Leelakâ daļa Muischazeemâ pirmo reis eet pee deewgalda, un tâ ka Sweedru kara pulku mahzitajs neprot „pa Kursiski", Wittenburgs pats teem pasneedsis pirmo kristigas tizibas mahzibu. (Turpmak wehl.)

No ahrsemehm.

Wahzija. Waldibas preekschlikumam, kara-klausibu pamasinat uf 2 gadeem, turpretim rekruschu pulku powairot, kuru nahkoschâ mehnesî grib eesneegt reichstagam, ronahs loti daudſ pretineeku. Kreetni leetprateji jo smalki pahrspreesch scho gaidamo preekschlikumu un isskaidro, ka zaur to Wahzu kara spehku kreetniba tiktu sabojata. Ihpaschi ari firsta Bismarka lapa „Hamburger Nachrichten" graisa scho tagadejahs waldibas jauno isgudrojumu. Bes tam laikam gan ari gandrihſ wisas reichstaga partijas tam pretosees: konserwatiwo partija tamdehl, ka, pehz winas domahm, saldati tik ihsâ laikâ newaretu eemahzitees deenestu, — brihwprahtigajee tapehz, ka schis pahrgrosijums maksatu pa daudſ naudas, — sozialdemokrati tamdehl, ka tee negrib nekahdu kara klausibu, nedſ garu, nedſ ihsu; Nazionalliberaleeschi un brihwkonserwatiwee aiſ ziteem eemesleem preekschlikumam negrib peekrist; zentruma jeb Katolu partija tikai gareem sobeem, weenigi aiſ mihlestibas pret Kapriwi'u, to warbuht peenemtu, bet ar winu ween balsu wairakumu newaretu sadabut. Tâ tad nahkoschâ mehnesî, kad schi leeta reichstagâ tiks pahrspreesta, Kapriwi'am radisees jo wahrigas kibeles, kas weegli waretu beigtees ar wina atkahpschanos no amata. Tamdehl winsch warbuht wehl pee laika apdomasees un no sawa nodoma, scho preekschlikumu eesneegt, atkahpsees. — Isgahjuschahs nedelas treschdeenâ firsta Bismarka draugs un ustizigakais lihdsstrahdneeks Lotars Buchers 75. muhscha gadâ nomiris. Winsch bija kluss wihrs, bet loti zihtigs strahdneeks un apdahwinats rakstneeks, kura leelo gudribu Bismarks weenumehr jo augsti zeenija.

Austrija. Wahzu keisars Wilhelms II. isgahjuscho nedeļ usturejahs Wihnê kâ keisara Frantscha Josefa weesis, un tagad atkal pahrbrauzis mahjâs. — Ungarijâ, ihpaschi winas galwas pilsehtâ Peschtâ, koleeris tik stipri plosahs, ka walsts delegati apspreeda to jautajumu, waj delegazijas sehdes nebuhtu japahrzek uf zitu pilsehtu. Bet preekschlikums netika peenemts.

Franzija. Frantschi otrâ kautinâ uswarejuschi Dahomejas meschonigo kehninu Behanzinu, un nu wisâs malâs par to atskan leelas gawiles. Bet wehl asins kahrigais nehgeru waldineeks nebuht naw padewees, wehl wina apbrunoto jumprawu pulks ar Frantschu saldateem naw saduhrees, un tamdehl scheem gan wehl pehdejais un niknakais zihninsch gaidams. Frantschu awises stahsta, ka Dahomeescheem bijuschi labi schaujamee rihki, kurus teem Wahzu tirgotaji esot pahrdewuschi. Bet Wahzu waldiba peerahdijusi, ka schos schaujamos rihkus ne wis Wahzu, bet Frantschu tirgotaji trihs gadus atpakal nehgereem apgahdajuschi, un nu Frantschu waldiba schos sawus tauteeschus gribot saukt pee atbildibas.

Serbija. Serbijâ tagad eet pawisam raibi. Augstakee walsts wihri nepeeder pee leelakahs partijas, un nu ar waru mehgina sawus pretineekus apspeest. Radikaleeschu partija, kurai lihdſ schim bija pahrswars, un kuras lozekli sehdeja swarigakôs walsts amatôs, turpretim rihkojahs wiseem spehkeem, tagadejo waldibu apgahst.

Amerika. 12. Oktoberî (31. Septemberî) 400 gadi notezejuschi kamehr Kolumbus usgahja „jauno pasauli" Ameriku. Schis notikums nu minetâ deenâ Amerikâ leelisku tizis swinets, pehz tam, kad jau Eiropâ tamlihdsigi swehtki tikuschi isrihkoti, proti no Italijas, tamdehl ka Kolumbus bija no dsimuma Italeetis, if Genuas pilsehtas, un no Spahnijas tamdehl, ka Kolumbus ar Spahneeschu kugeem isdarija sawu jaunahs pasaules mekleschanu un atraschanu.

No eekschsemehm.

No Pehterburgas. Pehterburgâ esot tagad 632 skolas; no schihm ir 300 Krona skolu. Pehterburgâ jau kahdu gadu zep maisi no nesamalteem rudseem. Tagad ari Rihgâ tahda maises zeptawa eetaisita no F. Gehlina un beedra, Leelajâ Alekſandera eelâ № 149. — Uf Sibiriju aisgahjuschi dsihwot lihdſ 1. Septemberim 75 tuhst. zilweku. Aisgahjeji bijuschi wiswairak no Kurskas, Tambowas, Orlas, Pensas, Woroneschas, Rasanas, Kalugas un Tubas gubernahm.

Odesâ pee lopu kautawas ir fabrika eetaisita, kur lopu asinis schahwê un kaltê. Ar schihm kaltetahm asinim, kas par smalku pulweri saberstas, mehslo laukus, kur tad aug warena labiba, rinki sagreesusees. Schinî fabrikâ isgatawo pa gadu lihdſ 12 tuhkst. pudu kaltetu asinu, un tahs pahrdod par 80 kap. pudâ. Pehz schihm kaltetahm asinim peeprasa daudſ no Podolijas, Kijewas, Kersonas un Poltawas gubernu leelgruntneekeem, un ari no ahrsemehm tahs apstellê. Bet fabrika nespehj tik daudſ isgatawot, zik peeprasa.

No Polozkas. Kahda muischas ihpaschneeze norakstijusi sawâ testamentâ 125 tuhkst. rublu, lai no schihs naudas aisdotu kristigas tizibas zilwekeem, kas gribetu eetaisit Polozkas gubernas meestinôs waj sahdschâs bodes, kur ar wisadahm sihkahm prezehm tirgotos, kas mahju saimneezibâ buhtu waijadsigas. — —

Widseme.

No Ikschkiles. Par Ikschkiles un Salaspils draudses mahzitaju eewests 13. Septemberî Marnitza kgs, kas lihdſ schim bijis par Lasdones draudses mahzitaju.

No Slokas. Slokas namneeks un kurpneeks Krischjahnis Krause ar sawu laulato draudseni Elisi, dsimusi Rehwald, swinejusi 19. Septemberî sawas selta kahsas. Kurpneeks ir 72 gadus wezs un wina seewa 75. — Schihdeem, kas peerakstiti pee Rihgas waj Slokas, naw brihw ahrpus Rihgas un Slokas nomestees Widsemes aprinkôs un aprinku pilsehtâs, un tur nodarbotees ar tirgoschanos, tamdehl ka Widseme nepeeder pee teem apgabaleem, kur Schihdeem brihw uf dsihwi nomestees. Tâ tad tikai tai apgabalâ teem brihw dsihwot, kur wini peeratstiti. Teesiba uf pastahwigu nomeschanos un tirdsneezibu Widsemê ir tikai pirmahs gildes tirgotajeem, mahzitu grahdu ihpaschneekeem un Schihdu amatneekeem, kad wini pahrdod paschu isgatawotas prezes. — —

No Leelwahrdes. 21. Septemberî scheijenes Kedalu mahjâs atgadijahs schahds wisai behdigs nelaimes notikums. Minetahs deenas rihtâ scho mahju pusgraudneeka A. S. seewa lihdſ ar ziteem mahju laudim bijusi pee kulschanas ar sirgu kukamo maschinu. Kukot, tai nemanot, maschinas spole aiskehrusi drehbes, zaur ko tai abas kahjas tikuschas eerautas kukamahs maschinas spolê un breesmigi sadragatas. Nelaimigâ tika nowesta uf Rihgu slimnizâ. —u—

No Tehrpatas. Tehrpatas augstskolâ usnemti schinî mahzibas pusgadâ simts studentu. No scheem mahzisees teologiju 15, teesas sinibas 9, medizinu 60 (42 ahrsti un 18 apteekari), wehsturi un walodneezibu 3, fisiko-matematiku 3. Pawisam ir schogad 1558 (pehrn 1670) studenti. No scheem mahzahs teologiju 243, teesas sinibas 136, medizinu 952 (834 par ahrstehm, 118 par farmazeiteem jeb apteekneekeem), wehsturi un walodneezibu 66, fisiko-matematiku 16.

Kurseme.

* **Pahrgrosibas amatôs.** Rihgas pilsehtas 7. eezirkna meera-teesnesis, kol.-asesors Effens, eezelts par Tukuma-Talsu apgabala meera-teesneschu sapulzes presidentu.

* **Jelgawas-Bauskas aprinka preekschneeka** I. eezirkna jaunakais palihgs dara sinamu, ka Bramberges pagasta Rumbu mahju laukâ atrasts 10 gadu wezs, bruhns sirgs (ehrselis), ar prasteem koka asu wahgeem, ahdas paugahm un sali krahsotu loku. Ja scho leetu ihpaschneeks 4 nedeļu laikâ ne-atradisees, tiks ar augschminetahm leetahm pehz likuma darits.

* **No Bauskas aprinka.** 21. Julijâ Eezawas pagastâ 65 gadu wezs semneeks, wahrdâ Suhna, zaur apgahsdamos wesumu tizis saspeests.

No Walles. Pirmdeenas rihtâ, 21. Septemberî, uguns-grehks iszehlahs Kahrklu muischas Bizahl saimneeka rijâ. Bija tik-ko eesahkuschi strahdat, tê saimneeks pamana, kursch tobrihd klonâ strahdaja, ka rijâ sehrs aisdedsees. Winsch eeskreij gan wehl eekschâ un usmet ugunij sawu manteli wirsû, lai to apslahpetu; bet wiss pa welti, — aisdegahs ari mantelis, un azumirkli ir wisa labiba, kas rijâ atradahs, weenâs leesmâs, tâ ka saimneeks pats spehja tik-ko isglahbtees. Kâ uguns iszehlusees, naw saprotams. Kamehr saimneeks klonâ strahdajis, bijis rijâ wihrs, kas gruhdis labibu no rijas klonâ. Waj schê misescharahs, waj ne-apdomiba grehkam par zehloni, kas to lai sina! — Preeksch trim gadeem nodega tam pascham saimneekam laidars un klehtis. Toreis sadega nelaimigajam wisi lopi, wairak nekâ tschetrdesmit dsihwibu. Atlikahs tikai weens sirgs. Tâpat sadega toreis winam wisa labiba un lini, un nu atkal ir tik gruhti peemeklets. Lai gan kahda daļa no labibas bija jau iskulta, tad tomehr saudejums jo leels. Sadega wisas ausas, sirni, sehklas dahbols un kahda daļa meeschu. Bes tam sadega wehl daudſ koka materiala, kas pee rijas bija nolikts, kâ blankas, dehli un kahdas trihs asis malkas. Ehka gan bija apdroschinata kreditbeedribâ, bet lehti. Pee rijas bija ari kambaris peebuhwets, kurâ kahds wihrs usglabaja wisu sawu nabadsibu. Ta ari wisa krita ugunij par laupijumu; ne-atlikahs neka wairak, kâ tikai tik daudſ, zik bija mugurâ. —×—

Droscha sirgu sahdsiba. Julija mehnescha beidsamajâ deenâ kahda saimneeze no D. pagasta brauz uf Kekawas twaikoni. Uf zeļa kahds sweschs zilweks luhdſ, lai winu ari pawed lihdſ twaikonim, ko saimneeze ari darijusi. Pee twaikona nobrauzot, sweschais wehl palihdsejis sirgu nolikt W. kroga stedelê, un tâ aisgahjis lihdsa uf Rihgu saimneezei. Ap pusdeenas laiku sweschais atnahzis atpakal uf krogu, un luhdsis sirgu usraudsitajam, lai isdod sirgu; jo saimneeze likusi braukt uf mahjahm pehz ogahm, kuras schodeen labi maksajot, un wina pati buhschot uf rihta gaidit, kamehr aiswedischot. Usraudsitajs, nekâ launa nedomadams un to par saimneezes lihdsbrauzeju pasihdams, isdod ari sirgu. Pehz pusdeenas atnahk saimneeze ar twaikoni atpakal, un nu atrod, kas notizis, tâ ka nu uf mahjahm ja-eet kahjahm un loti janoschehlo jauns, paschu isaudsinats ehrselis, lihdſ ar wisu eejuhgu. Saglis kâ meegâ pasudis, tâ ka wisas mekleschanas pa welti. Labakais, seeweescheem ar swescheem zilwekeem uf zeļa nemaſ ne-eelaistees; jo tagad tâ isnahk: kas lehti tiz, tas peewilts kluhst. J. K.

No Baldones. Nakti uf 27. Augustu nodega Merzendorfes muischâ sirgu stallis un wahgusis. Ugunij par laupijumu krita 3 sirgi un wisas sirgu leetas, lihdſ ar wahgeem un kamanahm. Uguns bija no sagleem peelikta, kuri weenu sirgu no stalla bija isweduschi un weeglôs federu wahgôs eejuhguschi, un stalla durwis no eekschpuses ar dselsu dakschahm aisbahsuschi. Pehz tam tee pa logu, kur mehslus met ahrâ, islihduschi. Uguns bija eekschpusê peelikta. Tâ ka glahbeji newareja stalla durwis dabut walâ, tad ari mihleem lopineem bija uguns leesmâs jadabon gals. Weens no sagleem lihdſ ar sagto sirgu un wahgeem jau dabuts rokâ Rihgas pilsehtâ. Laundaris esot wezais Merzendorfes kutscheeris, kursch pahris gadu atpakal tur dsihwojis un, laikam saweem kungeem atreebdamees, to isdarijis, kâ dsirdams, dehl labas leezibas sihmes nedoschanas. Ziti laundari wehl top mekleti, kurus winsch skaidri wehl ne-isteizot. — Nakti uf 10. Augustu nodega Baldones Zaunes meschasarga mahjâs rija, kur wisi rudsi no lauka bija sawesti, tâ ka nelaimigajeem japaleek bes sehklas un maises. Uguns zehlonis nesinams. Deewa schehlastiba, ka laiks bija rahms, un zilweki, kuri saskrehjuschi, zihtigi puhlejuschees ar leeschanu. Zitas ehkas tik knapi isglahba; jo klehts gals jau bija sahzis drusku grusdet. Zitadi wisas mahjas buhtu nogahjuschas ar uguni; jo ehkas stahw tuwu kopâ. — Newaram Deewam pateiktees par jauko, silto un labo rudeni. Lihdſ Mikeleem jau wiss leelums no laukeem bija nokopts; tikai retam wehl kartufeli un masuleet' labibas palika laukâ. Leela sausuma dehl, melderreem jau sahka uhdena truhkt; bet pahris deenu pirms Mikeleem eesahka smuki liht, tâ ka nu uhdena buhs deewsgan. — Pahr schihs wasaras augleem waram Deewam pateiktees, un ar teem buht pilnâ meerâ, — jo wiss ir audsis pa dalai labi; tikai lini, aukstahs wasaras dehl, naw tik teizami, kâ pagahjuschôs gadôs. Tâpat ari seens pa purwu plawahm bija wahji audsis. — Schai wasarâ bites naigi laida behrnus, tâ ka dascheem drawineekeem pat stropu peetruhka, kur tahs eelaist. Bet tahda speetoschana nebija wis par labu; jo aukstuma un ari slapjuma dehl, newareja tik daudſ medus eenest, ar ko pa seemu istikt, tâ ka pat wezi koki, kuri laida behrnus, ir bes medus. Tikai tee biteneeki war buht preezigi, kureem bites nelaida behrnus, un kam meschi pee mahjahm; jo tahdi wareja daschus podinus medus pahrdot un labu naudas grasi eenemt, tâ ka schogad jau ap 40 kap. mahrzinâ dod, — bet ari tad wehl newar dabut. Es pats no 7 jauneem kokeem tikai weenas jaunas bites pa seemu patureju, un ari tad wehl wezenehm bija jagahdâ medus klaht, lai tahs waretu pa seemu ismitinat. Wislabaki weizahs teem biteneekeem, kureem ir jaunee skapischu stropi; jo teem, kureem bites nelaida behrnus, medus peeteekoschi, un teem, kureem laida behrnus, ir sawa istikschana, un tâpat behrni atkal sawu istikschanu eenesuschi, — tikai retam bija jaleek klaht. J. Klaweneeks.

No Saukas, Jaunjelgawas aprinki. Ar schihs seemas skolas sahkschanu buhs muhsu pagasta skolâs masas pahrgrosischanas notikuschas skolotaju sinâ. Scho wasar' atstahjahs Ormana kalna skolas skolotajs Klasons kgs no sawa amata. Wina weetâ pagasta weetneeku pulks 19. Septemberî eewehleja par skolotaju lihdsschinigo Dsehrwes pagasta skolotaju J. Ehrgla kgu, un Dsehrwes pagasta skolâ par skolotaju — bijuscho Sunakstes pagasta skolas skolotaju P. Brunowska kgu. — Tetlaht lai buhtu minets, ka abi kungi muhsu apkahrtnê, zaur sawu ilg'gadigu darboschanos schinî arodâ, pasihstami kâ kreetni pedagogi; jo pirmais jau wairak nekâ 12 gadu sawu amatu usziblīgi kopis, un pehdejais — wairak nekâ 15 gadu. Brunowska kgs Sunakstê pehdejôs gadôs peedsihwoja daschas nepatikschanas, pat sawu weetu tur saudeja; bet, zeramS, ka tas jaunâ weetâ, ar jauneem spehkeem pee darba stahjotees, pratis — ne ween pee saweem audsekneem, bet ari pee wiseem pagasta laudim ceguht behrnu audsinataja mihlestibu. Nowehlu daudſ sekmes gruhtajâ darba laukâ! Kahds labwehlis.

* **No Jaunjelgawas aprinka.** 6. Augusta nakti Wilkumuischas pagastâ ir zaur pakaltaisitu atslehgu if aisslehgta skapja, kursch dsihwojamahs ehkas preekschnamâ atradahs, daschadas leetas issagtas, kuras Jaunjelgawâ dsihwodamam Kawalewskim peedereja, kâ 12 austruma aisleenejuma biletes, katra 103 rublu wehrtibâ, 200 rubļu skaidras naudas un leetas 150 rublu wehrtibâ. Nelaimigais kura par wainigu kahdu arendatoru, bet pee kura, ismeklejot, no Kawalewska nosagtajahm leetahm neko ne-atrada.

„No Iluktes un apkaimes" schi gada № 35. zaur pahrskatischanos tizis nodrukats „eesuhtijums", kuru atsaukt, turam par sawu peenahkumu. Schai usklihduschai awischu pihlei karstajâ wasarâs laikâ isdeweek eeskreet muhsu lapas fleijâs, eekams tai bija nolemts, tikt nogremdetai redakzijas papihru kurwî. Jo tik wispahrigus apwainojumus mehs ne muhscham tihscham nebuhtum peelaiduschi.

No Riterschaftes Grentschu pagasta. 24. Septemberî pehz pusdeenas iszehlahs uguns-grehks Grentschu Muzeneeku mahjâs, kur bija sahkuschi degt kalpu stalli un klehtis, kas wisi apaksch weena jumta. Uguns tad tik pamanita, kad jau bijusi jumtâ. Lai gan Grentschu muischas kalpi un apkahrtejee mahju laudis tuhlit saskrehjuschi, tad tomehr naw wairs warejuschi ehku glahbt; jo wairak puhlejuschees aissargat saimneeka laidaru un zitas ehkas, ka uguns uf tahm nepahreet. Deewam schehl, schinî uguns-grehkâ sadegusi kalpu seewa. Ta ar sawu wihru, no klehts daudſ-maſ sawu mantu, zik waredami, isnesuschi, gahjuschi wehl eekschâ, skapi israut, kaut gan wisi saukuschi, lai to nedarot; jo greesti un jumts teem warot uskrist wirsû. Bet tee naw klausijuschi. Wihrs wilzis skapi pa durwim ahrâ un seewa no eekschpuses tam peepalihdsejusi. Skapi durwis eewelkot, greesti sagruhst; seewa newar tapt wairs ahrâ, un ziteem zilwekeem ari naw eespehjams, to israut. Tâ tad pawisam sadegusi. Wihrs, kas bijis ahrpusê, ari stipri sadedsis un nowests uf slimnizu dakteru ahrsteschanâ.

No Prawineem. Kalna-Sauschu saimneekam nodedsa 13. Septembera nakti wehja sudmalas. Sadegusi ari laba teesa labibas, gan samalta, gan nesamalta. Preeksch ne sen gadeem bija schihs sudmalas ustaisitas. Winas esot bijuschas apdroschinatas Slampes-Prawinu sawstarpigâ uguns-apdroschinaschanas beedribâ. (Zits sinotajs mums wehsti, ka sudmalas nakti uf 5. Septemberi nodeguschas un ne-esot bijuschas apdroschinatas. Red.).

* **No Tukuma aprinka.** 10. Augustâ, ne tahlu no Akmenumuischas, pee Tukuma pilsehtas peerakstijees Matschs lihdſ ar seemneeku Henseli pa kauschanahs laiku gruhti eewainoja ar nasi mugurâ semneekus, Eichenbergu un Muischneeku.

No Ugalehm. Ugales musikas koris, kas scheit labi tahku pasihstams par kreetnako, un pastahw gandrihſ tikai no tahdeem musikanteem, kas pee Ugales tagadejâ skolotaja P. Schkuttes kga baudijuschi skolas mahzibas, gribedams parahdit sawu zeenischanu un pateizibu

ſawam ſkolotajam, atnahza, to modinat ar muſikas ſkanahm; jo ſchodeen ſkolotaja darba beedri un kaimini nodomajuſchi, pee wina ſanahkt un noſwinet tam 25 gadu amata ſwehtkus. „Teizi to Kungu, to godibas Kehninu ſwehtu“, ir arweenu bijuſi ſkolotajam mihlà dſeeſma; tapehz ari wina godinataji, muſikanti, iſraudſijuſchees ſchihs dſeeſmas meldiju, ar ko winu modinat. Un ſchihs ſkanas nu aiſgrahbj tik brihniſchkigi katru juhtigu ſirdi, ka azis ſpeeſchahs aſaras. Un kà lai ari gan nè! Tahs jau ir atſihſchanas parahdiſchana nopelnam, — tà tad jauka peenahkuma iſpildiſchana, zaur ko iſpilditaji ari paſchi ſewi zel godà. Ap puſdeenas laiku ſaradahs ſkolas namà ari wehl ziti weeſi. Bija wiswairak darba beedri, kaimini un ziti jubilara zeenitaji un draugi. Wiſi tee bija eerad tſchees, apſweizinat Schkuttes kgu uſ wina 25 gadu amata ſwehtkeem. Paſchus ſwehtkus eeſahka ar tſchetrbalſigi dſeedatu dſeeſmu: „Teizi to Kungu, to godibas Kehninu ſwehtu“. Tad ſkolotajs Hahns notureja ſirſnigu runu, kurà norahdija uſ kreetnà darba beedra weikſmigo darbibu amatà, gahdigo ruhpibu familijà un Deewam pakahwigo prahtu gruhtajôs dſihwes brihſchôs. Scho koti jauko runu zeen. runatajs nobeidſa ar ſwehto luhgſchanu un ſwehtiſchanas wahrdeem. Tad wehl nodſeedaja, ar tauru pawadiſchanu, jauko dſeeſmu: „Lihdſ ſcheijen Deews ſirdsſchehligi man weenu ne-atſtahjis“. Skolotajs Grünbergs, paſneegdams dahwanu no darba beedru un daſchu draugu puſes, iſſazijahs, ka ne-eſot gan neweena zilweka, kurſch ſawà muhſchà nebuhtu peedſihwojis ir launas, ir labas deenas. Ikweenam nahkot dſihwê preekſchà brihſchi, kurôs gruhti janopuhſchotees, waj pat ja-apraudotees, un atkal atgadotees ari brihſchi, kurôs ſirds juhtotees tik lihgſma, ka neſpin neſahs jautri dſeedat. Tahdi brihſchi ari eſot bijuſchi jubilaram. Bet winſch tahdôs ne-eſot bijis weens. Kaimini un draugi dalijuſchees wina preekôs un behdâs. Ari ſchodeen tee ſanahkuſchi, lihdſ ar winu preezatees, un paſneedſot ſchai deenai par peeminu ſcho dahwanu, ar luhgſchanu, to peenemt. Tad ſpeedahs wiſi weeſi pee jubilara, tam no wiſas ſirdſ nowehledami laimes. Wiſi ſwehtki noriſinajahs jauki un patihkami. Wezakee pawadija laiku, tehrſedami, jaunajee — pehz muſikas ſkanahm deedami. Pee puſdeenahm ſkolotajs Grünbergs iſſauza jubilaram trihſkahrtigu ſlawu, kà trihskahrtigam zenſonim, — kà zenſonim ſkolà, dahrſkopibà un biſchkopibà. Tikai otrà rihtà jautree ſwehtki beidſahs. — Kad preekſch akurat diwideſmit un peezeem gadeem Schkutte taiſni no Irlawas ſeminara atnahza uſ Ugali par ſkolotaju, tad tas tè atrada preekſchà maſu, tumſchu ehzinu, kura bija Ugales pagaſta ſkola. Schinî nu nahzahs deewsgan gruhti, jaunajam, dedſigajam ſkolotajam ſtrahdat. Behrnu bija daudſ un ruhmes maſ. Beeſchi ween tam aukſtajà ſeemas laikà, behrnus mahzot, bija jadodahs pee atwehrtà loga un pa to ja-ee-elpo gaiſs peekuſuſchajahm kruhtim. Skolotajs newareja wiſus darbus peewaret pa feſchahm mahzibas ſtundahm par deenu; tas ſahka mahzibas jau ſeptinôs no rihta un beidſa tikai ſeptinôs un daſchureiſ wehl wehlaku wakarà. Sinams, ka wiſs tas newareja palikt beſ kaiteſchanas ſkolotaja weſelibai. 1876. gadà Ugales pagaſts, pabalſtits no ſawa zeenijamà nelaika kunga, uſtaiſija jaunu, ehrtu diwſtahwu ſkolas namu. No ta laika ſtrahdà paſtahwigi 2 ſkolotaji pee Ugalneeku jaunahs pa-audſes iſglihtoſchanas. Ugales ſkola ir aiſraidijuſi ſkolotaja Schkuttes kga laikà ſkolenus gan uſ Irlawas, gan uſ Baltijas ſeminareem, gan ari uſ Wez-Sahtu ſemkopibas ſkolu un zitahm widejahm mahzibu eeſtahdehm. — Apkahrt maſajai ſkolas mahjai auga tikai kahdi reti lapu koki. Zitadi pati mahja atradahs plaſcha ſileena malà, kur tikai redſeja ſilajus un maſas preedeles. Jaunais ſkolotajs kehrahs tuhlit ari pee ſkolas apkahrtnes uſpoſchanas. Tas raka, ſtahdija un kopa, un tagad leelais ſkolas nams ſtahw branga dahrſa widû, kas, to greſni rotadams, dod leezibu no tam, ko zentigs zilweks ar tſchaklu roku war panahkt. Bet ar to wehl nebeidſahs Schkuttes kga darbiba. Ari biſchkopibà tas noder ſawam pagaſtam par ſkolotaju. Eeſahkumà tas kopa bites wezajôs klutſcha ſtropôs; tad winſch iſmehginaja ſalmu kozi, bet ar behdigeem panahkumeem. Pehz tam tas eegahdaja Berlepſcha ſtropus, kurus tàpat atmeta. Beidſot winſch ſahka taiſit ſtropus pehz ahrſemju no ſalmeem taiſità loku ſtropu parauga. Salmu weetà tas nehma dehkus no judru praula. Schajôs no wina taiſitajôs „Kurſemes loku ſtropôs“ tas tagad eeweetojis wiſas ſawas biſchu ſaimes. Schee ſtropi ir ikweenam eeteizami; jo ir weegli pagatawojami un wiſs winôs weegli padarams. Sawus ilg'gadigos peedſihwojumus biſchkopibà tas ſarakſtijis un nodomajis iſdot ſewiſchkà grahmatà. Grahmata jau ir gatawa manuſkriptà, bet autors tikai newar wehl noňemtees, to nodot drukà. Weenadi tam iſleekahs, tur kaut kas wehl pahrlabojams, waj papildinajams. No wiſas ſirds nowehlam ſchahdam daudſpuſigam ſtrahdneekam kreetni ilgu muhſchu! —rg.

* **No Grobinas aprinka.** 15. Julija nakti Grobinas pilſehtas gorodowoji, Kaire un Brundſits, ſakehra Leepajas pilſoni Materſonu lihdſ ar weenu ſirgu, kuru tas Leepajas muiſchà ſemneekam Oſolam no ganibas bija noſadſis.

* **No Aiſputes.** 1. Auguſta nakti Aiſputes mahzitaja muiſchà iſ mahzitaja Urbana nama iſſagti 50 rublu naudas, daſchi wezi Wahzu ſudraba naudas gabali un diwſtobru biſe, wehrtibà 100 rubl. Aiſdomà ir kahds nepaſihſtams zilweks, kurſch tai deenà bija mahzitaja muiſchà eegahjis un dahwanas luhdſis.

Pahrdoſchanas wairakſoliſchanà.

I. Jelgawas apgabala-teeſà pahrdos: 1) 26. Nowemberi Kriſtapam Inderſonam peederigahs „Baloſchu“ mahjas, Zenaſmuiſchas pagaſtà, Dobeles aprinkî, Mahjas wehrtetas uſ 500 rubl., ar kuru ſummu ari torgs fahkſees. 2) 26. Nowemberi Gedertam Kempelim peederigahs Belchera-Pomuſchas „Kempeku“ mahjas, Zeraukſtes pagaſtà, Bauſkas aprinkî. Mahjas wehrtetas uſ 5100 rubl., ar kuru ſummu ari torgs fahkſees. 3) 26. Nowemberi (otro reiſu) Leopoldam Prenelauam peederigo nekuſtinamo ihpaſchumu Tukuma pilſehtà, ſem hip. № 241W. Ihpaſchums wehrtets uſ 6392 rubl. 4) 26. Nowemberi (otro reiſu) Lewinam Lurſem peederigo nekuſtinamo ihpaſchumu Tukuma pilſehtà, ſem hip. № 159. Ihpaſchums wehrtets uſ 3507 rubl. 5) 26. Nowemberi Alfredam Dauſchinskam peederigo nekuſtinamo ihpaſchumu Bauſkas pilſehtà, ſem hip. № 145. Ihpaſchums wehrtets uſ 5049 rubl. 6) 26. Nowemberi Faijei Sorrei Zentnerowitſchai peederigo nekuſtinamo ihpaſchumu Jehkabſchtates pilſehtà, ſem hip. № 225. Ihpaſchums wehrtets uſ 1185 rubl. 7) 26. Nowemberi Pehterim Lewizam peederigo nekuſtinamo ihpaſchumu Jelgawas pilſehtà, otrà kwartali, ſem hip. № 194c. Ihpaſchums wehrtets uſ 1300 rubl., ar kuru ſummu ari torgs fahkſees.

II. Jelgawas-Bauſkas meera-teeſneſchu ſapulzes teeſu priſtaws Liebers pahrdos 15. Oktoberi Zeraukſtes pagaſta „Purdſein-Meſcha“ mahjâs Matiſam Kukainim peederigo daſchadu kuſtinamo mantu, kura wehrteta uſ 149 rubl.

III. Schihs paſchas teeſas teeſu priſtaws Mirons Zerpinskis pahrdos: 1) 14. Oktoberi Lihwes-Behrſes pagaſta „Gaigalu“ mahjâs Pahwilam Sturmann peederigo kuſtinamo mantu, kà mehbeles un rudſus, kura wehrteta uſ 115 rubl. 2) 15. Oktoberi Leel-Wirzawas pagaſta „Waiteku“ mahjâs Jurim Ulmanim peederigo kuſtinamo mantu, kà ſchi gada nekultu waſaras labibu, kura wehrteta uſ 480 rubl. 3) 17. Oktoberi Muhrumuiſchas pagaſta „Zehſu-Steinu“ mahjâs Frizim Steinam peederigo kuſtinamo mantu, kà daſchadus lopus, nekultu waſaras labibu u. t. j. pr., kura wehrteta uſ 513 rubl. 4) 20. Oktoberi Krona Wirzawas pagaſta „Meſchakaleju“ mahjâs Dawidam Uitzim peederigo kuſtinamo mantu, kà rudſus, meeſchus, wikus un firnus, kura wehrteta uſ 103 rubl.

IV. Jaunjelgawas-Iluktſes meera-teeſneſchu ſapulzes ſahlê, Jehkabſchtatê, pahrdos 9. Nowemberi Pehterim Kaſakam peederigo nekuſtinamo ihpaſchumu Jehkabſchtates pilſehtà, ſem № 393, ar ſemes-gabalu, ſem № 28. Ihpaſchums wehrtets uſ 300 rubl., ar kuru ſummu ari torgs fahkſees.

V. Leepajas apgabala-teeſà pahrdos: 1) 7. Dezemberi Janim Rukowskim peederigahs Targales „Rigeneeku“ mahjas, Sarkanahsmuiſchas pagaſtà, Wentspils aprinkî. Mahjas wehrtetas uſ 2500 rubl., ar kuru ſummu ari torgs fahkſees. 2) 26. Nowemberi ſemneeka Jorena Grantina mantineekeem peederigo 2436 deſetinas leelu ſemes-gabalu, Grobinas pagaſtà, Grobinas aprinkî, ſem № 96. Ihpaſchums wehrtets uſ 1000 rubl., ar kuru ſummu ari torgs fahkſees. 3) 13. Februari 1893. g. Andrejam Wichmanim peederigahs „Kurpeneeku“ mahjas, 110 deſetinu leelas, Dundagas pagaſtà, Wentspils aprinkî. Mahjas wehrtetas uſ 5000 rubl. Torgs fahkſees ar 2899 rubl. 10 kap. 4) 13. Februari 1893. g. Jurim Schnorinam peederigahs „Kruhminu“ mahjas, 66 deſetinas leelas, Dundagas pagaſtà, Wentspils aprinkî. Mahjas wehrtetas uſ 4000 rubl. Torgs fahkſees ar 2434 rubl. 77 kap.

„K. G. A.“

Jelgawas notikumi.

Deewakalpoſchanas Annas baſnizà no 7. lihdſ 14. Oktoberim. Swehtdeen, 11. Oktoberî: 1) Lauku draudſê: Deewakalpoſchana pulkſt. 9ôs no rihta; ſpred. mahz. Conradi. 2) Pilſehtas Latweeſchu draudſê: Deewgaldneeki pulkſt. 1/2 8ôs no rihta; mahz. Graſs. Deewakalpoſchana pulkſt. 2ôs pehz puſdeenas; ſpred. mahz. Graſs. — Lauku draudſê uſſaukti: Jakobs Saurs ar Anlihſi Paul; Pehteris Weiſs ar Margaretu Berg; Janis Seetinſchs ar Annu Hellmann; Dawids Weilands ar Annu Armann. Lauku draudſê miruſchi: Lina Margareta Paulewitz, 9 d. w.; Greeta Paulewitz, 33 g. w.; Pehteris Uhdris, 5 g. 5 d. w.; Anna Uhdris, 5 m. 3 d. w.; Jahnis Apſcheneeks, 24 g. w. — Pilſehtas draudſê uſſaukti: Sanders Ernſts Awotinſchs ar Trihni Freimann; Gederts Sackenfelds ar Liſeti Mikelſon. Pilſehtas draudſê miruſchi: Emilija Ahbolin, 2 g. 1 m. w.; Aug. Waſke, 17 1/2 g. w.; Johans Kraſtinſchs, 2 g. 3 m. w.; Johans Eduards Jawehls, 7 1/2 n. w.; Annete Berg, 5 d. w.; Eliſe Marija Treugut, 1 g. 11 m. w.; Ludwigs Leimanns, 8 n. w.; Alma Elſa Schmidt, 1 g. 2 m. w.

Jelgawas ſahtibas beedribas preekſchneeziba nupat dabuja no Jelgawas pilſehtas polizejas waldes un no weetejeem Jelgawas Latweeſchu draudſes zeen. mahzitajeem laipnu atlauju, no ſchi gada 4. Oktobera ſahkot, ikkatru ſwehtdeenu pehz puſdeenas noturet Sw. Annas baſnizas ſkolà pret dſerſchanu pamahzidamus preekſchlaſijumus un jautajumu iſſkaidrojumus, kà ari ſneegt padomus, kà no dſerſchanas war iſſargatees. Pee pamahzibas tiks ari nebeedri peelaiſti. Pamahzibu ſtundu ſahkums pulkſten 4ôs pehz puſdeenas. Wehletos, kaut no publikas puſes ſchihs pamahzibu ſtundas tiktu ſtipri pabalſtitas, gan zaur ſtundu apmekleſchanu, gan ari zaur palihgà nahkſchanu beedribas preekſchneezibai, ſtundu apmekletajeem derigas mahzibas paſneegt gan zaur wahrdeem, gan ari zaur rakſteem. Pateeſi, ſchis darba lauks ir koti plaſchs, — tapehz pee ta ir waijadſigs koti daudſ roku un ari padomu. Ikkatram zihtigam un kreetnam zilwezes mihlotajam un tautas draugam gan waijadſetu pee ſchi darba ſteigtees palihgà, ka lai muhſu ſemites eemihtneekus waretu atturet no ta poſta, kurà tee tagad ſahk azim redſot eeſtigt. — Teeſcham akls, kas neredſ to poſtu, ko dſehraji ſew un ſaweem peederigeem ſataiſa? Kurls un beſjuhtigs ir, kas nedſird tahs waimanas, kuras no dſehraju peederigeem teek ſauktas, kas nemana tahs aſaras, kuras pahr daudſu apbehdinatu waigeem ſchehli, ruhkti norit, un neſteidſahs palihdſet, lai uſ preekſchu ſchihs waidas waretu apkluſinat un nelaimigo aſaru leeſchanu un poſta dſihwi apturet. Teeſcham, mihlee laſitaji un laipnahs tauteetes, ſteigſimees wiſi, wiſi, kam ween zilwezes un tuwaku mihleſtiba ſirdî zik ne buht miht, tam leelajam darbam, ko ſahtibas beedribas tagad ſahk, palihgà! Tad ari reiſ redſeſim ta darba labos augluſ, — tad peedſihwoſim, ka muhſu ſemites lauſchu labklahſchanahs ſahks uſplaukt un laimes ſaule atkal pehz gruhteem laikeem mums jauki mirdſehs un turiba un pilniba atkal diſcheni ſels un ſalos un muhſu mihlà Kurſeme tad atkal no jauna to jauko, mihlo wahrdu „Deewa ſemite“ eemantos! Sehrons.

Dedſinataju prahwa. Jelgawas apgabala-teeſas kriminalnodalà 24. un 25. Septemberî iſteeſata prahwa pret Jaun-Swirlaukas pagaſta Kadar-Dobelu mahju ſaimneeku Pehteri Dobeli, ta paſcha pagaſta Kadar-Sprogu mahju ſaimneeku Anſi Sprogi, kà ari ta paſcha pagaſta Nihgartu mahju ſaimneeku Pehteri Weinbergi un kalpeem Pehteri Sihmani un Jehkabu Brambergi, apſuhdſetus dehl labibas un ehku nodedſinaſchanas. Pehz teeſas ſehdê nolaſità apwainoſchanas rakſta, leetas apſtahkli iſrahdijahs ſchahdi:

1) 26. Merzà 1891. gadà Jaun-Swirlaukas pagaſta Kadar-Dobelu mahjâs, ap pulkſten 6eem no rihta, iſzehlahs uguns-grehks, pee kam nodedſa to mahju rija ar ſchkuhni. Nodeguſê ehka bija apdroſchinata par 600 rubleem, bet mahju ſaimneeks uſdewa, ka winam wehl par 80 rubleem wairak ſkahdes zaur degſchanu notizis, nekà winam zaur apdroſchinaſchanas ſummas iſmakſaſchanu taptu atlihdſinats. Tà ka uguns zehloni newareja iſdibinat, tad Aprika mehneſî ta paſcha 1891. gada iſmekleſchana tapa nobeigta; bet atkal drihſumà, pamatojotees uſ eeguhtahm ſinahm, no jauna eeſahkta, pee kam iſmekleſchanà nemtais ſemneeks Jehkabs Brambergis iſſazija, ka winſch Kadar-Dobelu mahju ſaimneeka uſdewumà nodedſinajis augſchmineto ehku, un pee tam iſſkaidroja, ka mineto mahju ſaimneeks Pehteris Dobelis jau daudſreiſ winu uſrunajis, lai wina riju nodedſinot, par ko winam apſolijis 10 rublu ſamakſat. Pehdigi ari Brambergis bijis ar meeru, to iſdarit, un 26. Merzà, agri rihtà, nogahjis uſ Dobelu mahjahm, peeklauwejis pee loga, zaur kuru Dobelis winam paſneedſis preekſch dedſinaſchanas nopirkto dakti, ar kuru tad uguni peelaidis.

2) Nakti uſ 28. Septemberi 1891. g., ap pulkſten 3eem pehz puſnakts, ſadedſa ta paſcha pagaſta Jaun-Klunkſtu mahju ſaimneekam diwi ſtirpas labibas, kuras nebija apdroſchinatas. Mahju ſaimneeks, Lejeneeks, uſdewa ſawu ſkahdi uſ 640 rubleem. Wainigos atkal newareja atraſt, un iſmekleſchana kluwa beigta. Janwara mehneſî 1892. g. Lejeneeks pawehſtija Jelgawas-Bauſkas aprinka preekſchneeka 2. eezirkna jaunakajam palihgam, ka winſch dſirdejis no Schkilwju krodſineeka, ka ne ilgi pirms labibas ſtirpu degſchanas Jaun-Klunkſtu mahjâs Weiſchu kroga ihpaſchà iſtabà ſapulzejuſchees Lejeneeka kaimini, Kadar-Dobelu, Kadar-Sprogu un Smilgain-Klunkſtu mahju ſaimneeki, kà ari pats krodſineeks un mineta krogà dſihwodamais Jehkabs Brambergis, pee kam Kadur-Sprogu mahju ſaimneeks eſot Brambergi peerunajis, Lejeneeka labibas ſtirpas nodedſinat, par ko apſolijis 4 rublus ſamakſat. Pee atbildibas ſauktais Jehkabs Brambergis apleezinaja, ka pateeſi ne ilgi pirms labibas ſadegſchanas reiſ Weiſchu krogà Sprogis winu gribejis peerunat, lai Lejeneekam labibas ſtirpas nodedſinot, par to 4 rublus apſolidams, bet winſch, Brambergis, tam ne-eſot paklauſijis, un kas to padarijis, to neſinot. Noklauſchinatais leezineeks Gederts Ahbelis apleezinaja, ka no Dobela dſirdejis, ka Lejeneekam labibas ſtirpas nodedſinatas uſ Sproga peerunu, un ka tas winam eſot padarits par to, ka winſch, Lejeneeks, palaidis muti. Ari leezineeks Bergis dſirdejis, ka Brambergis pagehrejis no Sproga naudu „par darbu“, pee kam mineja wahrdu „ragelis“, kas, kà wehlak dabujis ſinat, ſihmejotees uſ Lejeneeku.

3) Nakti uſ 13. Nowemberi 1891. gadà nodedſa Jaun-Swirlaukas Nihgartu mahju ſaimneekam peederigahs wehja ſudmalas un pee tahm klaht uſbuhwetais ſchkuhnis. Nodeguſchahs ſudmalas bijuſchas apdroſchinatas par 2600 rubleem. Nodeguſchais ſchkuhnis bijis apdroſchinats par 100 rubleem, un ſchkuhnî bijuſê kukamà maſchina par 200 rubleem. Uguns zehlonis netapa no eeſahkuma iſdibinats. Tik weenigi tas bija ſinams, ka uguns zehluſees no ſchkuhna, un tad uſ ſudmalahm pahrgahjuſi. Leetas iſmekleſchana tapa beigta un Nihgartu mahju ſaimneekam Pehterim Weinbergim iſmakſati wairak nekà 2800 rublu par nodeguſchahm ehkahm. Bet pehz tam, kad polizejai tapa apſtahkli ſinami, ſem kureem Jaun-Swirlaukas pagaſtà tapa daſchadas dedſinaſchanas iſdaritas, tapa leeta atkal no jauna nemta iſmekleſchanà, pee kam Jehkabs Brambergis, tiklab polizejai, kà ari iſmekleſchanas teeſneſim, iſſazijis, ka winſch kopà ar Weinberga paſihſtamu, Pehteri Dobeli, nodedſinajuſchi Nihgartu mahju ſudmalas, par ko Dobelis Brambergim apſolijis puſi no tahs naudas, kuru Weinbergis par dedſinaſchanu aiſmakſahs. Krodſineeks Ahbelis eſot faſtahwejis draudſibà ar Sprogi, Dobeli un Weinbergi; wiſi kopà wini iſtaiſijuſchi beedribu, kurà Dobelis faukts par „direktoru“. Schi beedriba eſot nodedſinajuſi ehkas Sproga, Dobela un Weinberga mahjâs.

4) 18. Nowemberî 1891. gadà, ap pulkſten 2eem pehz puſnakts, nodedſa Kadar-Sprogu mahjâs rija un ſchkuhnis, peederigi mineto mahju ſaimneekam Anſim Sprogim. Nodeguſê ehka bijuſi apdroſchinata par 550 rubleem. Atkal nebija eeſpehjams, uguns zehloni iſdibinat, un tà ka Jaun-Swirlaukas pagaſta walde, pee kuras Sprogis bija par preekſchneeku, apleezinaja, ka nodeguſê ehka eſot bijuſi 250 rublu dahrgaka, nekà bijuſi apdroſchinata, tad iſmekleſchana ari ſchinî leetà tapuſi beigta. Bet atkal Janwarî 1892. gadà aprinka preekſchneeka jaunakajam palihgam ſemneeks Jehkabs Brambergis uſdewa, ka mineto ehku nodedſinajis Pehteris Dobelis ar ſaimneeka Sproga ſinu, pee kam Brambergis apleezinajis, ka pats dſirdejis, ka Dobelis ar ſawu kalpu Sihmani norunajuſchi, Sprogim ehku nodedſinat. Kad pee leetas iſmekleſchanas noklauſchinaja Pehteri Sihmani, tad tas iſſazija, ka wakarà pirms degſchanas ſaimneeks Dobelis aiſgahjis uſ Weiſchu krogu, kur ſahzis dſert un ari Sihmani peedſirdijis. Uſ mahjahm winus pawadijis Brambergis ar krodſineeka ſirgu. Brauzot jau Dobelis ar Brambergi runajuſchi, ka ſchodeen laba dedſinaſchana; jo Sproga paſcha un wina peederigo ne-eſot mahjâs. Beidſot tomehr Brambergis aiſbrauzis atpakaļ un wini ar Dobeli palikuſchi diwi ween, pee kam Dobelis zaur draudeem peeſpeedis Sihmani, eet lihdſa uſ Sproga riju, kur Dobelis eelizis ſalmôs dedſinamo dakti, to aiſdedſinajis, un tad aiſgahjuſchi projam. Pehz Sihmana domahm Dobelis eſot ehku nodedſinajis ar Sproga ſinu, tamdehl ka ſaimneeks pee kulſchanas naw atwehlejis, ſalmus kraut ſchkuhnî, kà arweenu tas mehdſis darit, bet uſ lauka.

Pehz apwainoſchanas rakſta nolaſiſchanas, apſuhdſeteem tapa jautats, waj atſihſtotees par wainigeem, ka dedſinajuſchi ehkas ar noluhku, lai waretu zaur to dabut apdroſchinaſchanas prehmiju, pehz kam weenigi apſuhdſetais Brambergis atſinahs par wainigu, ka Dobelim peederigo ehku nodedſinajis, un ari bijis klaht, ka Dobelis pee Nihgartu ſudmalu ſchkuhna uguni peelaidis. Wiſi ziti apſuhdſetee atbildeja ar itin ihſeem wahrdeem: „it neka no tam neſinu“. — Pehz tam tapa ap 50 leezineeku faukti preekſchà un pa kahrtai noklauſchinati, kuri pa leelakai daļai apleezinaja to paſchu, ko tee iſmekleſchanas teeſneſim peenefuſchi. Leezineeku noklauſchinaſchana wilkahs lihdſ pulkſten 6eem pehz puſdeenas peektdeenà. Ap pulkſten 8eem wakarà, kad teeſas ſehde leetas iſmekleſchanu bija pilnigi beiguſi, prokurora beedrs Stepanowa kungs tureja apſuhdſibas runu, kura wilkahs wairak nekà weſelu ſtundu, pagehredams wiſu apſuhdſeto noteeſaſchanu. Tad pehz tam ſahka pehz kahrtas apſuhdſeto aiſſtahwji runat. Pirmais runaja Bramberga aiſſtahws, ſwehrinats adwokats Dſchons Seraphima kgs, kurſch, eewehrojot to, ka Brambergis bija atſinees par wainigu pee dedſinaſchanas, newareja luhgt, lai to pawiſam attaiſno, bet tikai luhdſa, lai tam ſodu pehz eeſpehjas pamaſina, norahdidams uſ daſchadeem apſtahkleem, kuri ſoda pamaſinaſchanu teeſai atlautu. Tad runaja pa kahrtai Dobela aiſſtahws, ſwehrinats adwokats Friedrichſohna kgs, Sproga aiſſtahws, ſwehrinats adwokats Kuwitſchinska kgs, Weinberga aiſſtahws, adwokats Tſchakſtes kgs un Sihmana aiſſtaws, teeſu leetu kandidats Matſchis'a kgs, wiſi norahdidami, ka winu kliëntu wainiba ne buht ne-eſot peerahdita, un tamdehl luhdſa, winus pilnigi attaiſnot.

Pehz ilgakas apſpreeſchanas, teeſa paſludinaja ſpreedumu, pehz kura Nihgartu mahju ſaimneeks Pehteris Weinbergis atſihts par newainigu un attaiſnots, kurpreti Dobelis, Sprogis un Brambergis atſihti par wainigeem un noteeſati uſ wiſu kahrtas teeſibu ſaudeſchanu, un Dobelis uſ dſihwi Sibirijas attahlejâs gubernâs, bet Sprogis ar Brambergi ne wiſai attahlejâs Sibirijas gubernâs. Sihmani noteeſaja uſ 2 mehneſcheem areſtà pee polizejas.

Nelaimes gadijums. Jau treſchà nedela, ka ſcheijenes Annas eelà uſ daudſpuſigu wehleſchanos darbi uſſahkti pee uhdens nowada truhbu eelikſchanas no Drikſes puſes, ſem pilſehtas uhdens wada truhbu pahrſina wadibas. Schaurus, ap 10 pehdahm dſiłus grahwjus rokot, zaur wirſſemes kahrtas eebrukſchanu tapa pirmdeen, 21. Septemberî, apbehrti 2 ſtrahdneeki, kuri, kaut gan ahtrà laikà tapa no uſbrukuſchahs ſemes atſwabinati, tomehr bija dabujuſchi tahdus eewainojumus, ka bija janowed uſ pilſehtas ſlimnizu. Weens no teem jau tik tahl' atweſelojees, ka warot ſtaigat; turpretim otrais wehl atrodotees ſlimnizà un pahreeſchot wehl kahds laizinſch, kamehr to wareſchot atſtaht. Waj tè atkal nederetu brihdinajums — „wairak uſmanibas“? S.

Wiſsjaunakahs ſinas.

Seemeła telegr.-agentura.

Pehterburgà, 4. Oktoberî. Eekſchleetu miniſteris atkal pahrnahzis uſ Pehterburgu un ſawas miniſterijas darbu wadiſchanu uſnehmis.

Brindiſià, 16. (4.) Oktoberî. Iſgahjuſchà nakti Keiſariſkà Augſtiba Leelfirſts Tronamantineeks ar kugi „Eriklik“ aiſbrauzis uſ Ateni.

Konſtantinopolê, 17. (5.) Oktoberî. Kà dſirdams, Turku waldiba wakar Kreewu waldibai peeſuhtijuſi atbildi uſ ſinamo peepraſijumu.

Wehſtules un atbildes.

1. № 38. mihklas uſminejumi, zaur paſtu peeſuhtot, noſebojuſchees ſchahdi: No M. L. Seemeła, Nihzes Leitiſchôs; Zeetais, Balgalê; Sahlmanu Andrus, Audſesſpeedura un Miunas Aukſikalu, M. muiſchà; Jahna un Lihſes Klaweneek, Baldonê; Pehtera Behrſina un Mahrtina Wihtola, Leel-Salwas Druwinâs; J. Al....a un G. Kr.....na, B—à.

2. L. A.: Kà redſeet, mehs paſchi no ſawas puſes ſcho leetu eſam iſſkaidrojuſchi.

3. Steina atraitnei, Jelgawà: Negahja.

Kreewu papihra naudas kurſs.

Berlinê, 17. (5.) Oktoberî.

100 rublu ſelta naudà 330 Wahzu mahrkas jeb 110 Pruhſchu dahlderi.
100 „ papihra „ 203¾ „ „ „ 67½ „ „

„Latw. Awiſchu“ redaktors: **Th. Neander.**

Izdewejs: Dr. A. Bielenſtein.

Дозволено цензурою. Рига, 5-го Октября 1892 г.

Drukats pee J. F. Steffenhagena un dehla Jelgawà.

Sludinajumi.

Muhsu apgahdibâ isnahza:

Mutiski un rakstiski

rehkinu usdewumi.

Sakrahjis un sakahrtojis

skolotajs **J. Wihstuks.**

Pirmais kahpslis.

(Usdewumi un isnahkumi.)

Maksâ 20 kap.

Schi grahmata loti deriga 1. seemas skoleneem. — Skolotaju kungeem peesuhtam to eeskatam.

H. J. Drawin-Drawneeka

grahmatu, musikaliju un rakstamu leetu pahrdotawa

Jelgawâ, Leelajâ eelâ № 20.

Pasta adrese: Въ гор. Митаву, въ книжный магазинъ Дравниака.

Tehju

no **Wogau un beedra** un no **brahleem K. u. S. Popow** is Maskawas.

Zukuru, kafeju, kakâo misas un wisadas **kolonial-prezes,** kâ arij ik deenas **swaigu raugu** peedahwâ

A. Loginow's,

Jelgawâ, Katolu eelâ № 2.

Santes muischâ

ir gruhtas

waislu aitas

no slawenahs Schropschire-downu sugas, kas koti teizamu un daudz willas atnesas, **pahrdodamas** par 10 rubleem gabalâ. Sante nonem pastu no Kuldigas. (355)

---

25 desetinas

lihdsenas mahlu semes top kopigi pahrdotas par 50 rubl. no desetinas, lihds ar diwahm ehkahm, aprehkinatas us 2—3 desetinahm, Pelschewas aprinki, Majeedska pagastâ, 2 juhdses no Skodas. Tad wehl top pahrdots **koka nams** ar bodi, smehdi un krogu, Schatu sahdschâ par 400 rubleem. — Kristigs tirgotajs un kreetus kalejs teek koti mekleti. Tuwakas sinas Прелгово muischâ no Дырвяска kga.

Muhsu apgahdibâ isnahks un buhs dabonama wisâs leelakâs grahmatu tirgotawâs:

Geografija tautas-skolam.

Sastahdijis **J. Awikšnis.**

Otrs pahrtulkots un paplaschinats isdewums. Ar 2 Kreewijas kanalu sistemas kartem. Kreewija plaschi aprakstita un weetu nosaukumi peelikti pa kreewisku. — Skolotajeem us peeprasijuma peesuhtam eeskatischanai **gratis.**

Maksâ **25** kap.

BrahluBrille's grahmatu tirgotawa, Jelgawâ, Katu eelâ № 3.

Nupat tika gatawa pee J. F. Steffenhagena un dehla Jelgawâ un dabonama wisâs grahmatu bodês:

Weza un jauna

Laika-grahmata

us to gadu

1893,

pehz Kristus peedsimschanas,

kam ir 365 deenas,

tâ sarakstita, ka ta wisâ Kursemê, Widsemê un Leischôs, kur Latweeschi dsihwo, ir deriga.

Ar bildehm puschkota.

Maksâ eeseeta 10 kap.

Preeksch atkalpahrdewejeem 100 ne-eeseetas maksâ 6 rubli.

Jelgawâ, Katolu eelâ № 3.

L. Kramera

tabakas magasina

tura arweenu us lehgera no jauna bagatigi peesuhtitus wisslawenakos jaunus fabrikatus no ihstahs Turku papirosu tabakas.

Wislabaki noguldîtus **zigarus** un **zigaretes** leelâ iswehlê.

Wisjaunakahs sortes **papirosi** schê arweenu us lehgera.

Maschinu bilses no ihstâ Frantschu **Abadie-rihsa** un **Mais-papihra,** klihsteretus un bes klihstera, peedahwâ wislehtaki

L. Kramera

tabakas magasina,

Jelgawâ, Katolu eelâ № 3. [351]

Godatahm skolu waldehm, skolotaju un grahmatu tirgotaju kungeem padewigi sinojam, ka

„Sehta un Skola",

Kaudsites Matisa un Sterstu Andreja farakstita, un no Tehrpatas Mahzibas Apgabala Kuratorijas wisôs trijôs sehjumôs Latweeschu tautas skolâs leetaschanai noteikta **lasamâ grahmata** dabujama turpmak par 38 kap. gabalâ.

Grahmatu tirgotaju pełnas teesa pa-augstinata. (350)

Schnakenburga grahmatu apgahdatawa,

Rihgâ, Marstala eelâ № 5.

Sina zeenijameem skolotaju kungeem.

Skolas laikam tuwojotees, peedahwaju sawu bagato krahjumu no wisadahm **skolas leetahm** is wislabakâ materiala par wislehtako zenu. **Burtnizas** no 4 lokšnehm, wislabakâ papihra, ar beesu leschlapu un daschadu, wisjaunako lihnijas wihsi, no 35 kap. par duzi sahkot. **Burtnizas** bes lihnijahm, no 33 kap. un dahrgaki. Manas burtnizas ir ar wislabakahm maschinahm leelâ daudzumâ pagatawotas. — **Spalwu turetaji,** no 5 kap. par duzi; **sihmuki** no 10 kap. par duzi; **ihstas schihfera tahfeles** un **grifeles, gumijas, skolu tinti, rakstamo** un **pastpapihri,** ari **kuweru** us apstelleschanu ari ar eespeesteem burteem. **Wisihtu, saderinaschanu, kahsu** un **kristibu kahrtis** u. t. t. par wislehtako zenu. **Skolas grahmatas** ar 5 un 10% zenas paseminaschanu. **Zenu rahditajus** un **prowes burtnizas** top us pagehreschanu bes maksas ihsakâ laikâ peesuhtitas. **Apstellejumi** top wisur, ar beidzamajâ stanzijâ, naudu sanemot, issuhtiti. Mums nepasihstami apstelletaji top luhgti, 10% no apstelleschanas summas pee usdoschanas peelikt, kureem tad bes kaweschanahs pagehretahs prezes, kur wajadsigs, peesuhtisim.

Ar augstzeenischanu

Max Löwensteins, Jelgawâ,

Leelahs- un Pasta eelas stuhri. [360]

Rihgâ, Skahrnu eelâ № 18.

Th. F. Gorges pasihstamâ defu fabrikâ top pirktas tiklab rudeni, kâ seemâ **par wisaugstako zenu**

nokautas sofis,

kas labi baxotas, skaidri tihritas, un kas swer wismasakais 10 mahrzinas.

Th. F. Gorges,

agrak Kahrlis Neuberts,

Rihgâ, Skahrnu eelâ № 18.

☞ Top luhgts, eewehrot pareiso adresi.

Pehterburgas-Asowas komerzbanka

Pehterburgâ

man usdewusi **pahrdot**

prehmiju aisleenas loses

pret nomaksaschanu pa dalahm.

Pahrdoschana ir no waldischanas atwehleta.

Ari apnemos **apdroschinaschanas** pret prehmiju galigu isloseschanu.

Ihpaschi wehl peeminu, ka prehmiju loschu pirzejeem, lihds tee pirmo eemaksaschanu isdarijuschi, tuhlit teesibas teek dotas us to loschu winnesteem, kuras wini pirkuschi.

Otto Westermann's,

agents preeksch Jelgawas,

Jelgawâ, Paleijas eelâ № 16.

Wisâs grahmatu pahrdotawâs dabonams:

Palihgs jaunam Latwju saldatam

preeksch kara deenasta eemahzischanahs.

Pehz mahzibu preekschmetu pahrskata, kas jasin katram kahjneeku saldatam (Wisaugstakâ pawehle pahr kara pahrwaldi no Dezembera m. 11. d. 1880. g. № 335), ar latwisku tulkojumu sastahdijis **Jahnis Busch,** 114. Nowotorschsku kahjneeku pulka porutschiks.

Ar 53 sihmejumeem tekstâ.

Maksâ **50** kap.

Grahmatas noluhks ir, palihdset Latwju saldatam, kamehr tas wehl naw eemahzijees Kreewu walodu, eeguht wiswaijadsigakahs deenesta sinaschanas un atweeglina tam tamdehl Kreewu walodas eemahzischanos. Preekschmeti sakahrtoti jautajeenôs un atbildês, pirmâ puslapas pahrdalijumâ kreewisku, otrâ — latwisku tulkojumâ. Pehz schahdas kahrtibas Latwju saldats war, no pirmahs deenas sahkot, mahzitees deenesta sinaschanas bes zita palihdsibas. Ja wehl newar salasit un saprast Kreewu pusi, tad tomehr wehl atleek latwisku, pehz kuras winsch war sewim sastahdit pilnigu eeskatu no sawas jaunahs dsihwes.

Tâ tad tagad ik kuram katram ir eespehjams, jau preekschlaik' us deenestu sagatawotees un tahdâ wihsê mahzischanahs gruhtumus it weegli pahrwaret. — Katrâ deenesta brihdî buhs schi grahmata Latwju saldatam mihlsch un ustizams draugs.

Kakâo misas,

uhdenî nowahritas, pehz iskahstas un schkidrums ar peenu waj kreimu un zukuru sataisits, ir weselîgs un lehts dsehreens. Schihs misas par lehtu maksu dabonamas katrâ materialpretschu weikalâ un pee **H. Schablowska** kga, Jelgawâ, apaksch Kolonadeem. [155]

No 1. Septembera mana

desu pahrdotawa

atronahs [319]

Leelajâ eelâ № 3.

A. Stengel.

Wisuwarenâ ehnâ.

Latwisku no Schwanberga.

Maksâ 15 kap.

Araja Jantscha runas,

C. H. Sperdschena, latwisku no O. Pancka.

Maksâ 20 kap.

Pastellejumus

us wiseem Latweeschu un ziteem

laikraksteem

peenem

A. Reinberga

grahmatu pahrdotawâ un drukatawâ

Jelgawâ, Katolu eelâ № 20. [344]

Kursemes

kreditbeedribas krahschanas-lahde

aisdod naudu

pret naudas papihreem

rehkinot **5%** intreschu par gadu.

Garajeem seemas wakareem eestahjotees, eewehlam lasischanai muhsu Kreewu, Latweeschu un Wahzu

biblioteku.

Bibliotekâ ari atrodas ilustreti Kreewu, Latweeschu un Wahzu **laikraksti.**

BrahluBrille's grahmatu tirgotawa, Jelgawâ, Katolu eelâ № 3.

C. Haacka

buhwmaterialu pahrdotawa,

pee Esara wahrteem, Jelgawâ,

peedahwâ

buhwbalkus, spahres, plankas, spundetus grihdas dehlus, kleidungas, grihdas lihstes daschadâ mehrâ un formâ, kâ ari itin **saufus leetas kokus. Ofcha, behrsa, osola, alkschna** un **preedes plankas.**

Wisadi **glihti strahdati** gatawi

peeminekli

no **marmora** un **granita, krusti, plates, piramides, stabi** u. t. t. ir dabonami par

mehrenu zenu

pee

A. Schradera,

Rihgâ, Masajâ Pils-eelâ № 17, pee Jehkaba basnizas.

Wisâs grahmatu bodês dabonamas:

Pawahru

grahmata,

pehz ismehginajumeem sastahdita **no kahda teizama pawahra.**

Zetorta druka.

Maksâ **glihtâ, stiprâ** wahkâ eeseeta **1** rub.

Zeen. publikai laipni sinoju, ka esmu eerihkojis

Wez-Auzê,

pee tirgus platscha, **sahrku pahrdotawu.** Ari isgatawoju wisadas **mehbeles** pehz pastellejuma. [361]

Ar zeenischanu

Eltermann Adolfs, galdneeks.

Zeła maise

no swehta Deewa wahrda

kristigeem saldateem apgahdata un pasneegta

no

Latweeschu drangu beedribas.

Maksâ 30 kap.

Frischas

Krona

Skotu silkes,

pirmo sorti

maschinu ellu,

dubult'tihritu

petroleju,

labako

ratu smehri

pahrdod

K. Heilsbergs,

Jelgawâ, pee tirgus.

Sludinajumus

nem preti preeksch wiseem Latweeschu un Wahzu laikraksteem un tos kahrtigi un ihsâ laikâ apgahdâ sludinajumu ekspedizija Jelgawâ, Leelajâ eelâ № 10.

Pasta eelâ № 31. **H. Eplèc,** Pasta eelâ № 31.

galdneeku meisteris Jelgawâ.

Wisleelaka sahrku magasina.

Kâ leela koku materiala lehgera ihpaschneekam, man eespehjams, is mana **sahrku lehgera sahrkus nepahrspehjot lehti pahrdot.** — Turu us lehgera **gatawus weenkahrschus, lakereetus, apwilktus** un **bagatigi gresnotus sahrkus** wisâs krahsâs, kâ ari poleeretus no **osola, ofcha** un **preedes koka,** ar metala oderi. Galwoju par glihtu un stipru darbu. — Apstellejumi zaur wehstulehm waj telegramahm, mehru usdodot, top kahrtigi ispildîti. Lihds ar sahrkeem es ari turu wisu waijadsigo **materialu** preeksch sahrku isgresnoschanas, kâ ari wisu, kas waijadsigs, **preeksch lihku apgehrba.**

NB. Turu ari us lehgera **gatawas iskabas leetas,** ari polsteretas, leelâ iswehlê un katrâ waijadsibâ, kâ ari preeksch galdneekeem, no wisadeem eeksch- un ahrsemes kokeem, **sineeres** un **kokus.**

Diwas leetatas, bet kreetni pahrtaisitas 8 sirgu spehku

lokomobiles

un weena 8 sirgu spehku twaika **kulamâ maschina** ir lehti pahrdodamas. — Ari top apstelleschanas us jaunahm twaika kulamahm maschinahm nemtas pretim un kreetni isdaritas

E. Webera

maschinu fabrikâ, Jelgawâ.

Marmora, granita un **tschuguna kapu krustus,** kâ ari **akmena krustu pamatus** pahrdod wislehtaki

M. Brauers,

Jelgawâ, Katolu eelâ № 27. [167]

Septindesmit sprediki

us wisahm swehtdeenahm un swehtku deenahm, no H. Lieventhala.

Maksâ 1.20 kap.

Wislabakahs, ihstahs

Pehterburgas gumijas

galoschas

ir dabonamas leelâ iswehlê wisôs nummurôs par lehtahm, bet zeeti nofazitahm zenahm Jelgawâ,

A. Chomses weikalâ,

apaksch kolonadeem.

Buhwes platschi Leepajâ.

Us jau daudz apbuhwetâ un brangâ weetâ esoschâ aploka, preti Bekera drahschu fabrikai, tuwu Behrendta twaika dsirnawahm un Struppa maschinu fabrikai, un ne tahlu no bahnuscha un dselszela schkuhneem un dselszela darbnizahm, ir dabujami wehl **labi buhwplatschi** ar **brangeem** maksajumu nolihgumeem un **masu gada-nomaksu.** Tuwakas sinas dabujamas Leepajâ, dselsu un tehrauda pretschu weikalâ, pee [233]

Sakowska.

Labibas- un pretschu-tirgus.

Jelgawâ, 6. Oktoberî.

1 puhru kweeschu	. . . . .	3	rubl.	25	kap.	lihds	3	rubl.	75	kap.
1 „ rudsu	. . . . .	2	„	75	„	„	3	„	25	„
1 „ meeschu	. . . . .	2	„	—	„	„	2	„	50	„
1 „ putraimu	. . . . .	3	„	20	„	„	3	„	40	„
1 „ ausu	. . . . .	1	„	40	„	„	1	„	70	„
1 „ sirnu	. . . . .	3	„	—	„	„	4	„	—	„
1 „ kartufeku	. . . . .	—	„	60	„	„	—	„	80	„
1 birkawu seena	. . . . .	3	„	—	„	„	3	„	50	„
1 podu sweesta	. . . . .	6	„	—	„	„	6	„	50	„
1 birkawu baltahs sahls	. . . .	3	„	—	„	„	3	„	20	„
1 „ sarkanahs sahls	. . . .	3	„	—	„	„	3	„	20	„
1 muzu silku	. . . . .	14	„	—	„	„	20	„	—	„
1 birkawu linu (krona)	. . . . .	35	„	—	„	„	36	„	—	„
1 „ „ (brahka)	. . . . .	25	„	—	„	„	30	„	—	„
1 muzu linsehklu	. . . . .	8	„	—	„	„	9	„	—	„
1 asi behrsu malkas (7 pehd.)	. . .	16	„	—	„	„	18	„	—	„
1 „ egku malkas (7 pehd.)	. . . .	11	„	—	„	„	12	„	—	„

Birschas sinas.

Leepajâ, 6. Oktoberî 1892.

Rudsi: 120 mahrz., Hollandijas, 97½ kap. par pudu.
Ausas: Balt'ausas, laba preze, 88—92 kap. par. pudu.
Melu'ausas: laba preze, 79 kap. par pudu;
zaurmehra zena 77 kap. par pudu.
Meeschi: laba preze, 70—72 kap. par pudu.
Ehdamâ meeschi: 65—67 kap. par pudu.
Linsehklas: Lelschu, 1.43 kap. par 7 mehreem, un stepju 1.45 kap. par 7 mehreem.
Griki: 90—91 kap. par pudu.
Ehdamâ sirni: 48—85 kap. par pudu.

Wehrtpapihru kursi.

Pehterburgâ, 6. Oktoberî.

	Pirzeji	Pahrdeweji
II. austrum. aisleen.	102⅞	103¼
III. austrum. aisleen.	105	105½
4% eekschsem. aisl.	95	95⅜
I. prehmiju bil.	237	238
II. „ „	217	218
III. „ „	191½	192½
6% Charkow. kihlu-gr.	101¾	102¼
5% „ „	100¾	101⅛
6% Witnas „	101¾	102¼
5% „ „	100⅛	100½
5% Kursemes kihlu-gr.	101	—
4½% Kursem. kihlu gr.	99	99½
1 imperials	—	—
1 pusimperials	7.94	7.97

Печатать разрѣшается. Полиціймейстеръ Баронъ Роппъ.

Drukats pee J. F. Steffenhagena un dehla.

(Tè klaht peelikums.)

Semkopiba un saimneeziba.*)

Pakalbrukaschana aisleegta.

Kalkis un gluhds kà lihdsekli, semes eenehmumus pawairot.

Sem schi wirsraksta atradahm Schleswig-Holsteinas semkopibas awisê kahdu rakstu, kurà ari preeksch mums atrodahs tik daudz eewehrojama, ka turejahm par labu, ari muhsu awisê aisrahdit us to, kas tanî isteikts. Lai ari gaiss tur ir labaks, tad tadschu wiss tas, kas sihmejahs us semes apkopschanu, noder ari preeksch mums semkopjeem Kreewijas Baltijas gubernâs. Muhsu ilg'gadigee peedsihwojumi to pilnigi apstiprina. Tagadejôs laikôs, kur ihsti labi ne-eet ar muhsu darbu, wisi semkopji, wairak nekà jebkad, nopuhlahs un zihschahs, lai waretu pawairot semes eenehmumus, ka lai tagadejo laiku peepraszjumus waretu ispildit. Bet wisswarigaks ir tadschu tas jautajeens: Kà lai raschojam wislehtaki? No tam, kà scho jautajeenu atrisina, tadschu atkarahs wisam papreeschu katra darba pastahweschana un selschana, un tà ari laukfaimneezibas kopschanas sinâ.

Tur nu tai rakstâ tuhlit paschâ eesahkumâ itin pareisi sazits: „Dabas spehki ir no loti leela swara laukfaimneezibas kopschanâ. Tos wislabaki isleetat ar jo maseem tehrineem, winu darboschanos pabalstit un par to gahdat, ka tee derigâs weetâs stahjahs spehkâ, waijaga buht semkopja mehrkim. Aramâ semê un gaisâ mums ir ne-issihkoschs mantu awots, kuras mums waijaga raudsit eeguht zaur derigeem lihdsekleem.

Preeksch tam mums nu ir kalki un gluhdâ loti labi palihga lihdsekli. Tos pareisi leetajot, teek pehz isskata nabadsigâs un ne-augligâs semês spehziga wegetazija jeb audseliba sagahdata un semes eenehmumi leelâ mehrâ pawairoti.

Kad ari zaur sinatniskeem ispehtijumeem nebuhtu kalka un gluhda loti labais spehks isdibinats, tad tadschu peedsihwojumi prakšâ jeb darba rihzibâ mums jau sen to peerahdijuschi. Dasch'daschadakôs widôs ir jau zaur kalki un gluhdu wislabakee panahkumi eeguhti, ne ween no dabas labakajâs semês, bet wehl wairak tahdâs semês, kuras gandrihs ik gada isdewa tikai wahjas plaujas.

Tamdehl, kad nu kalku mehfloschanas lihdsekli labâs semês parahda teizamu spehku, kuras jau deewsgan bagatas ar kalki, zik daudz wairak tad labajam spehkam waijaga parahditees wisâs tahdâs semês, kuras nabadsigas ar kalki! Ja, pehz sapratigu semkopju peedsihwojumeem ir beidsamajâs semês tikai ar kalka waj gluhda palihdsibu tahda semkopiba eespehjama, kas atmaksajahs. Tikai tur eerihkos seedoschu semkopibu, kur par to gahdahs, ka semei teek dots jeb peewests truhkstoschais kalkis. Bet lai gan no daudz semkopjeem teek atsihts, no kahda swara tas ir, kad semei peewed kalki, tad tomehr schis palihga lihdsekklis preeksch lehtakas raschoschanas wehl tikai no maz laukfaimneekeem top isleetats. Wiswairakâs reisâs gan ir naudas tehrini, kuri semkopi attura no tam, ka tas sawai semei nepeewed kalki, un tadschu gan tikai reti preeksch tam waijadsigais, masais kapitals teek atlihdsinats ar tik bagateem augleem. Dasches semkopis gan ari sahktu leetat kalki, kad plaschi buhtu pamahzits tai sinâ, kà tas jaleetà, un kahds spehks tam ir.

Scheit apakschâ nu gribam isteikt, kahdâ sinâ kalkis parahda sawu spehku pee semes kulturas pazelschanas us augstaku pakahpeenu, kà winsch wislabaki war tikt isleetats, un kas wiss ir ja-eewehro, kalki peewedot semei.

Wisu pirms apluhkosim kalku mehfloschanas spehku drusku tuwaki. Wispahrigi gan sinams, ka kalkis, tàpat kà flahpeklis, sosforskahbe un kalijs, pawisam nepeezeeschama stahdu ustura weela, kuras nedrihkst truhkt neweenâ semê preeksch wegetazijas jeb audselibas attihstischanas, un kad kalkis lihdz schim tikai reti tika leetats, tad tas tikai zaur to notizis, ka wiswairakajahm semehm netruhkst kalka un ari wiswairakajeem stahdeem waijaga tikai maz kalka preeksch ustura. Tikai smilts un purwa semês noteek, ka kalka truhkst stahdeem preeksch ustura.

Bet no daudz leelaka swara ir kalkis un gluhds kà semes pahrlaboschanas lihdsekklis, un winu spehku jeb darboschanos war eedalit kihmiskà un fisikaliskà.

Par gluhdu, kà sinams, teek nosaukta katra semes suga, kura ir bagata ar kalki. Baltijas gubernâs winsch beeschi atrodahs lehsenakâs waj dsilakâs semes kahrtâs, kuram ir wairak waj masak kalka. Wiswairakâs reisâs gluhdam ir simts dalâs tikai 15 lihdz 20 prozentes kalka; bet tadschu ne reti atrod ari bagatakas gluhda sugas, ar 40 lihdz 50 prozentehm kalka, un wislabakajam plawu gluhdam, ir pat 80 prozentes kalka. Zitas sastahwa dalas ir waj nu smilts, waj mahls, waj maisijums no abeem. Kad gluhdam ir tikai 15 lihdz 20 prozentes kalka, tad arweenu waijadsigs 50 weenjuhgu wesumu us puhra-weetas, lai parahditu tahdu spehku, kahdu grib jeb wehlahs; no labaka gluhda peeteek jau ar 30 wesumeem, un no wislabakâ pat ar 15 wesumeem. Wahja gluhda leetaschana tà tad ir dahrgaka, bet arweenu tadschu wehl laba preeksch 12 lihdz 15 gadeem. Bet, ja eespehjams, us smilts semes uswest mahla gluhdu un us mahla semes smilts gluhdu, tad labums zaur tahdu isdaritu semes maisijumu ir wisleelaks; abas semes sugas tad teek loti pahrlabotas fisikaliskâ sinâ.

Bet, deemschehl, wiswairakajâs saimneezibâs apstahkli ne-atwehl, isleetat tahdas gluhda sugas, tamdehl ka preeksch smilts semes tikai reti mahla gluhds, un wehl retaki preeksch mahla semes ir smilts gluhds pee rokas. Tomehr kur tahdas gluhda sugas ir lauku tuwumâ, tur neweenam semkopim newaijadsetu kawetees, tahs isleetat.

Gluhdu newar tahlu west, tamdehl ka winsch to ne-istura, — winam waijaga buht tuwumâ; jo is tahlakas weetas to waijaga peewest, jo wairak laika patehrê un dahrgaks ir darbs. Tahdâs reisâs ir daudz labaki, gluhda weetâ isleetat dedsinatus kalkus, kuri gandrihs wisur dabonami un naw dahrgi. Mehrkis, proti semes kulturas pazelschana us augstaku pakahpeenu, teek sasneegts zaur abeem, tiklab zaur labu gluhdu, kà ari zaur skaidru kalki.

Apluhkosim nu kalka kihmisko spehku jeb darboschanos tuwaki. Kalkis loti labi paweizina wisu stahdu ustura weelu satruhdeschanu un iskuschanu semê; stalla mehsli, rugaji un saknes teek drihsaki satruhdinati zaur kalka darbibu jeb palihdsibu, un lihdz ar to tajôs buhdamahs stahdu ustura weelas daudz ahtraki parahda sawu spehku. Tahdâ sinâ tad nu gluhda waj kalka isleetaschana ne tik ween us laukeem, bet ihpaschi ari us usartahm plawahm, ganibahm un purwainahm semehm loti labi aismaksajahs; plaujas eenehmumi pawairojahs tuhlit pirmajôs gadôs daudzreis wairak, nekà diwkahrtigi.

Un tàpat ari kalkis peepalihdz, ka mineraliskahs ustura weelas, ihpaschi sosforskahbe un kalijs, semê ahtraki parahda sawu spehku. Tà tad zaur kalki teek semê buhdamais mehslu krahjums un lihdz ar to ari saimneezibas weschanas kapitals daudz ahtraki apgrosits, un zaur to nahk par mehfloschanas lihdsekleem isdotà nauda drihsaki kasê atpakal, kas tadschu katram semkopim ir no wisleelakà swara.

Tadschu pee tam ir ja-eewehro, ka kalkis ne-atstahw zitu stahdu ustura weelas semê, bet tikai paweizina, ka winas ahtraki parahda sawu spehku. Tà tad, isleetajot kalki waj gluhdu, waijaga ari mehfloschanai ar zitahm swarigakajahm ustura weelahm eet roku rokâ, ja negrib fliktos peedsihwojumus peeredset, kurus senakôs laikôs peedsihwoja ar kalki un gluhdu. Toreis, kad gan gluhdu weda us lauku, bet zitus nekahdus mehslus neweda, peekopa, paschi nemaz nesinadami, laupijuma saimneezibu, un lauki tapa arweenu nabadsigaki. Zaur to tad nu ari eeradees wezais sakamais wahrds: „Kalkis un gluhds rada bagatus tehwus, bet nabaga dehlus!" — Tagad to sina labaki. Ja semi mehslo ne ween ar kalki waj gluhdu, bet tamlihdzâs ari wehl ar sosforskahbi un kaliju, tad buhs ne ween bagati tehwi, bet wehl bagataki dehli.

Kainitâ, superfosfatâ waj Toma miltôs semkopim ir tahs stahdu ustura weelas, kuru iskuschanu kalkis paweizina, un padara, ka tahs ahtraki parahda sawu spehku, un tàpat ir ar flahpekli, kursch tadschu katrâ saimneezibâ lihdz ar stalla mehsleem nahk semê. Schi wisu semê atrodoschos stahdu ustura weelu iskuschana un spehka parahdischana, — tas ir tas, kas kalka un gluhda isleetaschanu padara tik labu un derigu.

Bez tam kalka kihmiskais spehks israhdahs par loti labu tahdâs semes sugâs, kurahm ir daudz skahbes, kur katru gadu aug daudz skahbu nesahlu, sewischki skahbenes, meldri un aschki, kuri plaujas eenehmumus beeschi jo eewehrojami pamasina. Zaur kalki teek tahdas skahbas semes padaritas par neskahbahm un preeksch wisu kulturas stahdu augschanas weseligakas, kas loti ja-eewehro. Skahbe semê arweenu nahk no pahrleeku leela slapjuma, kamdehl pirms kalka leetaschanas ir seme peeteekoschi janosusina, ja grib, lai wina spehks ir pilnigs.

(Turpmak beigums.)

*) Schihs nodalas apgahdatajs ir bijuschais Wez-Sahtes semkopibas skolas direktors jeb preekschneeks, Sintenis'a kgs, kas tagad dsihwo **Rihgâ, Leelajâ Kehninu eelâ Nr. 13.** Tamdehl tee, kas semkopibas leetâs wehlahs padomus un atbildes dabut zaur muhsu laikrakstu, sawas wehstules war Sintenis'a kgam sem minetahs adreses taisni peesuhtit; tad buhs masak uskaweschanahs. Zartaschanas un padoma prasischanas, ja tahs ir prahtigas, arweenu pehz eespehjas schinî lapâ tiks eewehrotas un atbildes ar ihseem wahrdeem pasneegtas.

„Man naw teesibas, buht jaunai!" wina asi atbild, un balss tai skan tà dihwaini, tà pazeeti. „Wezahs drahnas, kas man mugurâ, ihsti saderahs ar manu nejauko tehlu! Waj gan lai rotajos, gresnojos, ka lai wini mani ihsti eeraudsitu, mani issobotu un apmehditu? Tizeet man, es to panesu ar pazeetibu, — bet — Deews to sina! — es newaretu wis isturet, kad wini pahr mani smeetos. Nè, zeenigà kundse, lai paleek tà. Juhs domajeet labi ar mani, — bet es jau nedrihkstu buht jauna!" ...

Un tad nahk laiks, kur, kà leekahs, Greetina domâ zitadi. Wezahs drahnas pasuduschas, mati ruhpigi nogludinati, un tur, kur starp austhm un plezeem drusku no kakla redsams, raiba lenta apseeta. — Wina nopuhlahs, stingraki sehdet, — wina raugahs us sawu ehnu, un wairak reisu paskatahs speegelî, sahpigi, behdigi nopuhsdamahs ...

„Muhsu Greetinai kas prahtâ," mahzitaja kundse kahdu deen' sazija. „Buhtu loti wihlusees, kad ais wisa ta — tà kà mihlestiba nebuhtu paslehpusees. Deews lai pasargà nabadsiti no ruhktas maldibas!"

„Juhs, seeweetes, esset neleetigs dsimums!" mahzitajs dusmigi eerunajahs. „Jums zits nekas nemaisahs pa galwu, kà tikai prezibas leetas! Ne nelaimigu meitinu juhs ne-atstahjeet beschâ!" ... Bet mahzitaja kundse nebija wis wihlusees, — Greetina, kuprainà Greetina mihleja! ...

Un tas tà norisinajees. Kad wina kahdu swehtdeen' aisgahjusi us dsirnawahm zeemâ, sawu krustmahti apmeklet, slaiks dragonu wirsneeks, dselteneem mateem, tai sneedsis rokas preti, to laipni apsweikdams. „Waj redsi, Greetin', esmu atkal schè, un nu ari palikschu pawisam pee jums! Kehninsch mani atwakinajis, un tà nu esmu swabads. Waj naw teesa, Greetin', tee ir preeki?" — Sirsnigi tas krata winas labo roku: Hu! kas ta par mitri aukstu, kaulainu roku! Bet winai tà leekahs, kà kad schai draudsigajà rokas speedeenâ slehptos salda, mihla nosihme. Asinis tai saskreij galwâ un sirdî un pukst pa denineem. Sajukusi, wina skatahs us semi, — bet tad tai winsch atkal ja-usskata, arweenu atkal ar sawahm leelajahm, mirdsoschahm, tumschi melnajahm azim. Ir ta pati wezà, wehrigà seija, — tikai tapusi wairak wihrischkiga, un masahs, dseltenahs uhsas labi saderahs kopâ ar waigu sahrtumu. Zik staltš winsch isskatahs zeeti peesleenoschajà, krahschnajà mundeerâ! Kas par smukahm, apalahm kruhtim! Ak, kà wina to apskausch par tahdeem weenadi no-auguscheem meesas panteem! Winai eet schauschalas zaur kauleem, un ta eetinahs wehl zeetaki leelajà lakatà, it kà waj waretu schahdi noslehpt sawu kupraino augumu ...

„Runà tahlak, Arthur! Labpraht usklausos taweem wahrdeem!" — Un stundahm ilgi winsch ar to sarunajahs ... jautri, preezigi, walsirdigi ...

Kad Greetina schai wakarâ ar stipri pukstoschu sirdi eegahja sawâ jumta istabinâ, wina panehma mahtes rokas-speegeli is paslehptawas. Tur nu ta sehsch un skatahs tajà stundahm ilgi, speegeli schà un tà grosidama. Tikai winas gihmis tai luhkojahs preti is neskaidrahs, laukumainahs glahses, — bahls, smalks, schaurs gihmitis, kurâ gruhtsirdiba un preeks zihnahs, kursch no abeem paturehs wirsroku. Un tà ir labi, — schai stundâ wina nepanestu, ja ta wairak ko redsetu! ...

(Turpmak beigums.)

Grahmatu galds.

Par lauku eedalischanu. Sastahdijis mahzits semkopis J. Maswersits. Makfà 5 kap. Rigà 1892. Apgahdata no Rigas Latw. beedribas finibu komisijas derigu grahm. apgahdaschanas nodalas.

Schi masà grahmatina (31 puslapu beesa) buhs ihsti deriga katram semkopim, kam maz kahda darischana gar lauku eedalischanu. Sarakstitajs pahrrunà:

1) Graudu saimneezibu no diwu lihdz seschu lauku saimneezibai, tas ir tahdu, kur graudus ween rascho, nesehjot nekahdus augus lopu baribai.
2) Aploku, sahku jeb ganibu saimneezibu, tas ir tahdu, kur tikai sehj baribas augus lopkopibai.
3) Augu mainu saimneezibu, tas ir tahdu, kur maina steebru augus ar lapu augeem, no 4—11 lauku eedalischanai.
4) Brihwu saimneezibu, tas ir tahdu, bez nekahdas noteiktas kahrtibas, kahdu tik atrod pilsehtu tuwumâ.

Grahmatas beigâs lasam, kà war pahreet no weenas augu kahrtas us zitu. — Grahmata eeteizama. Waloda saprotama.

Lopu baribas eeskahbeschana. Pehz Dr. J. Kühna no Jana Berga. Jelgawâ 1891. Drawin-Drawneeka apgahdibâ.

Kas grahmatâ lasams, to redsam no wirsraksta. Lopu baribas eeskahbeschana muhsu semitê ari naw nepasihstama, bet teek isdarita wiswairak daschâs leelâs muischâs. Wina eeteizama, kad leetus un laika dehl naw eespehjams baribu kahrtigi iskaltet. Pamahzibas par kukurusas, luzernas, esparsetes, zukura beeschu lapu eeskahbeschanu pee mums ne-atradihs nezik eewehroschanas, tamdehl ka minetos augus pee mums nekopj. Ahbolinu un plawu seenu sarakstitajs pats eeteiz kaltet, ne wis eeskahbet, un atala retam kahdam peetiks, ko eeskahbet. Tomehr dascham semkopim patiks scho grahmatu lasit, — buhs tad ari jaislauschahs zauri gruhti saprotamai walodai. Sarakstitajs ber swescwahrdus kà pupas, par peemehru: „razionela lopkopiba", „atsihta autoritate", „redigeta grahmata", „speziella isglihtiba", „alkalifka reakzija", „ekonomijas kollegija". Lai gan darbs kreetni isstrahdats, tomehr — sarakstitaja waloda runajot — saka: „Us tà redigetahm grahmatahm tikai warehs reaget ekonomijas kollegijas, autoritates, jeb ziti, kam kahda speziella isglihtiba" — jeb pa latwisku runajot: kas ehdihs reeksta kodolu, kad wisi sobi tschaumalâ atzirsti?

Padoma dewejs ikkatram, kà japalihdz nejauschâs dsihwibas breesmâs. Sarakstijis Popes ahrsts Dr. med. H. Meyers. Ar 8 bildehm. Rigâ 1891.

Pirmà palihdsiba peepeschôs nelaimes atgadijumôs. Makfà 15 kap. Rigà 1892., apgahdata no Rigas Latw. beedribas finibu komisijas derigu grahm. apgahd. nodalas.

Abas schihs grahmatas dod derigus padomus un labas pamahzibas, kas jadara nejauschôs nelaimes atgadijumôs, kamehr dabon ahrsta palihdsibu. Isskaidrojumeem peelikti klaht labi sihmejumi. Zerams, ka abas grahmatas tautai atnesihs labumu, palihdsedamas atkautees walâ no nejehdsigeem puhschkotajeem un glabbejeem, no kaitigahm, stiprahm sahlehm, kas lai slimibu „kosch jeb dsen, jeb isehd". Slepeno swiku, kurpneeku pika un zuhku .... weetâ, ar ko wehl daschs labais sawas wahtes peekenzè sew pascham par postu, scheit teek eeteikti ihstee, derigee lihdsekli. Lai schihs grahmatas tahlu isplatahs, — bet kam winas rokâ, tas lai nedomà, istikt bez ahrsta palihdsibas; winas tikai mahza, kas darams, kamehr ahrsts atnahk. A.

Zelojums pahr Kursemes jauko gabalu, no Dinsdurbes pahr Emboti lihdz Greesei — Leel-Eserê.

Zelotajs raksta tà: „Dinsdurbe atronahs loti jaukà weetâ. Muischas pils lepojahs us kalnotas weetas, no daschadeem lapu kokeem gresnota un puschkota, un wisu to apgabalu gresno kalni un lejas, upes un salas plawas, un wirs esara lihgojahs, peldedama, maza salina, — tà starp dsilahm lejahm kalnots, tas apgabals eesahkahs un us Emboti aissteepjahs, dabas gresnumôs ussmaididams. Embotes apgabals ir jotschu jauks, eewehrojams un wehstures sinâ peeminams; jo Embotes pili, kas us drupahm no jauna pahrtaisita un zelta, wezôs laikôs no brunineeku meistera Didrika v. Gröningena ustaisita, wehl scho baltu deen' muischas ihpaschneeks ar sawejeem apdsihwo. Wezôs laikôs ir pee Embotes wezahs pils daschads kara trokšnis norihbejis un atskanejis un daschadi kara zihnini notikuschi. Jo eewehrojama ir ta wezahs Embotes pils aisstahweschana un atkaroschana, kas zaur pilskungu Bernd v. Haarenu notika pret Leischu kehninu Windowgu, kas bija atzelojis is Leischeem ar 20 tuhkst. karawihreem, Embotes pili apsehst un aplehgeret, Embotneekeem usbrukt un tos uswaret. Bet rau! usbrukschana ne-isdewahs un Windowgam waijadseja atkahptees un aiseet. — Ne tahlu no Embotes sudmalu dihka atronahs wehl otrs, ar kruhmeem un kokeem apaudsis kalns, wirs kura wezôs laikôs Kuhru pils esot stahwejusi. — Loti jauks skats ir tas! Embotes pils stahw loti augstâ kalnâ un tai apakschâ us masaka pakalna stahw pretim swehtais Deewa nams, proti Embotes basnîza. — Kahdu wersti semes wairak — no Embotes basnizas atstatu — us wakara pusi pa leelzeku eijot, steepjahs garsch kalns, kura gals rahda augstako weetu, lihdz 600 pehdas augstu, Kursemê, ko laudis par Kreewinu kalnu eesaukuschi. Wehl otrs, masaks kalns tur redsams, ko laudis nosauz par „Kuiku kalnu", kas ir rinkots. — No Embotes mans zelsch gahja us Weldu un gar Bahtes basnizu us Wainodi. Wainodes pils ir stalta ehka, kuru wehrts apluhkot un eewehrot. No turenes eijot, aisnehma Leischu pilsehtinu Pikelus un no turenes dewos us Greesi. — Greeses apkahrtne parahdahs daschadôs jaukumôs un ir, pehz wehstures sinahm, eewehrojams gabals; jo leelajâ Wentas upê, kas Greesei eet garam, eetek tur 2 labi paleelas un koschas upes, kuru weenu nosauz par Wadaksi un otru par Wardawu. Scho diwu upju starpâ, kà wezum wezas lauschu walodas stahsta, wezôs, sirmôs laikôs warena Kuhru pilsehta Apule esot stahwejusi, kuru Sweedru kehninsch Olaws, gribedams uswaret, esot aplenzis. Wehstures ussihmetajs, bijkaps Nimberts, stahsta, ka, Apuli aplehgerejot, Kuhri to wesel nedeku, duhschigi aisstahwejuschi un turejuschees pretim, bet tad esot metuschi kaulinus, kursch „Deews" tas stiprakais un warenajs. Lose krituši us stipro kristitu lauschu Deewu. To dsirdedami, Sweedri esot no jauna sanehmuschees, Apulei usskritu-

Basniza un skola.

Meistera ustizigs mahzeklis.

„Kalps naw leelaks nekà wina kungs. Ja tee mani waijajuschi, tad tee ari juhs waijahs.“ Schee wahrdi peerahdijuschees par pateeseem no muhsu Kunga deenahm. Bet it sewischki winu pateesibu peedsihwojis misionars Patons, kura dsihwes gahjeena aprakstijums dod aisgrahboschu leezibu no paganu behdahm un Kristus mihlestibas, kura wehl schodeen nonihkuschus, grehku walgôs saistitus zilwekus war padarit par lihgsmeem Deewa behrneem. Kas wehl arweenu schaubahs, ka darbs pee tumschajeem paganeem esot augligs, tas lai klausahs, ko schis misionars nostahsta sawâ dsihwes aprakstâ. Upuri ir gan loti leeli, kurus misione nesz tiklab zilweku dsihwibu, kà ari naudas sinâ, bet behdas ari ir besgaligi leelas, un tikai pilns brihnumu tu stahwi to zilweku preekschâ, kuri sawu dsihwibu tureja par neeku, brahku labad.

Dschons Patons, Skotis, 1858. gadâ iskahpa malâ uz masahs Tannas salas, kura peeder pee Jaun-Hebridu salahm. Tannas sala bija apdsihwota no kanibaleem jeb zilweku ehdejeem, kuru tizibas- un dsimtas swehtkôs netruhka zilweku upuru. Winsch atweda kahdus atgreestus saleneekus, lai tee scheit buhtu par skolotajeem. To starpâ bija kahds Abraäms ar sawu seewu, kursch ar zeeschu ustizibu un mihlestibu behdâs un nahwê sawam skolotajam stahweja klaht, no pascha eesahkuma par dsihwu leezibu no ta Kunga spehka. — Jau darba eesahkums uz schihs salas bija asaru sehkla. Patons bija sawu misiones namu ustaisijis pa daudz tuwu juhras krasteem. Daudz labaki buhtu bijis, kad winsch to buhtu usbuhwejis augstakâ weetâ, kur wehji to buhtu warejuschi appuhst. Zaur to wina nams tapa par drudscha perekli, un tschetrus mehneschus pehz wina atbraukschanas tam nomira sawa jaunà laulatà draudsene un masais behrninsch. Abus, kà asaru sehklu, winsch guldinaja semes mahtes klehpinâ, un raudsija sawu dwehseli eeprezet ar nelaikas laulatahs draudsenes beidsamajeem wahrdeem: „Ne-esmu wis pasudusi, bet tikai aisgahjusi tew papreekschu!“

Seme, uz kuras Patonam waijadseja strahdat, bija loti gruntaina un smaga. Meschoni tika kalpinati no breesmigas mahn'tizibas. Katra ne-augliba, katrs leetus mahkonis, katra slimiba, katrs nahwes atgadijums tika turets par launo garu darbu un wareja tapt nowehrsts tikai zaur zilweku upureem. No ta laika, kamehr Patons schai salâ peemita, tas esot wisas schihs nelaimes zehlejs. Tà tad winsch tapa par to, pret kuru meschoni isgahsa sawas lopiskahs dusmas. Galwenais wirsaitis bija no pat eesahkuma niknakais eenaidneeks, un kad tas saweem laudim kahdus preekus gribeja padarit, tad winsch tos raidija uz misiones namu. Ne ween ka tee tur nakti un deenu wisu ko saga, kà gult'drahnas, kasas, wistas, kehka traukus, — wahrdu sakot, ko tikai pakehra, tà ka Patons beeschi tapa pawisam islaupits, — nè, tee ari arweenu wehl apdraudeja wina dsihwibu, tà ka tas lihdsâs Pahwilam wareja sazit: „Esmu bijis breesmâs uhdeni, breesmâs starp paganeem, breesmâs pilsehtâs u. t. t.“

Par peemehru, winsch stahsta: „Kahdu rihtu, labi pa-agri, redseju, ka nams bija aplenkts no daudz apbrunoteem wihreem. Kahds wadonis man sazija ihsi un skaidri, ka esot atnahkuschi, winu nokaut. Redseju, ka biju pilnigi winu warâ. Nometos zelôs, pawehleju Jesum karstâ luhgschanâ meesu un dwehseli, un tad gahju teem preti. Meerigi es teem isskaidroju, zik mas labi wini ar mani apeetahs, tà ka es tadschu ninus mihleju un nekad teem nedaru nekahda launuma. Peepeschi wadonis sazija: „Jums taisniba! Mehs apeijamees slikti ar jums. Bet nu mehs gribam juhs aisstahwet un wisus nokaut, kas juhs eenihst!“ — Ar waru man waijadseja wirsaischa roku turet zeeti, lihds kamehr winsch apsolijahs, manis dehl neweenu nenokaut.

Kahdas deenas wehlaku, kad biju aplenkts no kahda pulka eedsimtajo, weens no wineem pazehla sawu zirwi un tureja man pahr galwu. Kahds wirsaitis to winam issita is rokas un isglahba mani no nahwes.

Jau otrâ rihtâ kahds wirsaitis man nahza pakal, gandrihs zauras tschetras stundas, wisur, kur es gahju, pee sawa darba ahrâ. Daudzreis winsch bija bisi pazehlis, lai waretu schaut, bet mana Deewa roka winu attureja no tam. Runaju laipni ar scho wihru, bet isdariju sawu darbu tà, kà kad waj winsch nemas nebuhtu klaht, zeeschi pahrleezinats, ka Deews mani apsargahs, kamehr sawu darbu buhschu padarijis. Bez ka nebuhtu skaidri pahrleezinajees no tam, ka mans Pestitajs man klaht ar sawu spehku un waru, es pateesi buhtu pasaudejis prahtu un behdigi aisgahjis bojâ. Sajutu Kristus pazeetigo mihlestibu, kà apustulis Pahwils, un saziju daudzreis lihds ar winu: „Cespehju wisu zaur To, kas mani dara spehzigu.“ — Ir tihra pateesiba, ka sawu Kungu nekad nejutu tik tuwu klaht, kà tais brihschôs, kur runga, bise waj schkehps uz manis bija mehrketi.

Kahdu nakti tapu trihs reiz trauzets zaur to, ka kahds wirsaitis ar saweem laudim mehginaja uzlaust manu namu. Lai gan wini bija apbrunojuschees ar bizehm, tad tadschu teem truhka duhschas, un tee aisgahja atkal projam, neka nepadarijuschi.

Bet par to waijadseja weenam no skolotajeem, Nannajam, sawu ustizigo apleezibu apseegelet ar sawahm asinim. Kahds paganu preesteris tam usbruka un to sadausija ar rungu tik wahrigi, ka tas asinains aisnahza stanzijâ. Kad winsch no saweem smagajeem eewainojumeem bija atspirdsis, Patons tam luhdsa, lai saudzejotees un wehl ne-eijot atpakal pee saweem eenaidigajeem laudim. Bet Nannajs atbildeja: „Kungs, kad es schos nelaimigos redzu, ka teem slahpst pehz asinim, tad es pats sewi eeraugu eeksch wineem. Es ari labpraht gribeju nokaut pirmo misionaru, kas pee mums atnahza. Ja tas aiz bailehm nebuhtu pee mums palizis, es wehl tagad buhtu pagans. Newaru winus atstaht weenus!“

Tà tad schis ustizigais wihrs gahja atkal pee sawa darba. Bet kad winsch kahdu rihtu ar kahdu masu pulzinu kopâ luhdsa Deewu, minetais paganu preesteris gahsahs tam atkal wirsû un krahwa ar sawu rungu tik stipri pa galwu, ka tee winu tureja par miruschu un atstahja gulot. Tà winsch ilgaku laiku palika bez palihga, un kad Patons to atrada, winsch wareja tik issazit: „Kungs, es mirstu! Wini ari juhs nokaus. Behdzeet un glahbjeet sawu dsihwibu.“ — Ar preezigo wahrdu uz luhpahm: „Preeksch Jesus! Mana Jesus labad!“ — sirdigais, melnais karotajs schkihrahs no schihs pasaules, pateesi, tur eesahkt jaunu, swehtu dsihwoschanu sawa Kunga tuwumâ.

(Turpmak beigums.)

Palihdset mirt.

Ja, waj tad to war? . . . Waj ikweenam newaijaga weenam pascham eet scho gruhto zelu zaur tumscho eeleju? . . . Ja, finams gan, — bet tadschu ir no swara un war nabaga dwehselei schkirschanos padarit weeglaku, waj gruhtu, loti gruhtu, kà mihkajee isturahs, kuri stahw ap mirschanas gultu; to esmu pats peedsihwojis.

Kusla, jauna meitene guleja uz nahwes zisahm; wina, kà likahs, bija laimes luteklitis, dsimusi preeksch faules spihduma, un tadschu winai waijadseja tik agri nowihst. Wairak gadu wahjiba, kuru ahrstu mahkslu newareja isdzeedet, bija tai dsihwibas spehku sapostijusi, bet dwehseli skaidrojusi, wisu zilweku padarijusi garigaku. Un tadschu daba prasija sawu teesibu, — nahwe stahweja preeksch azim, un jaunà dsihwiba tai turejahs preti. Bet drihz bija uswarets. Droschsirdigi un padewigi dwehsele sagatawojahs uz pehdejo zihninu, ka lai dabutu dsihwibas kroni. „Drihz ir pahrwarets, — wehl tikai gruhts, gruhts lehzeens, un man wirsroka,“ luhpas tschukstеja. Luhgdamahs, wina greesahs pee mahsas, kas to kopa: „Palihdsi man, scho gruhto lehzeenu isdarit!“ . . . Un wina wareja un drihksteja palihdset! Deews tai to eedewa sirdî. Neweena asara, nekahds nemeers netrauzeja peekususchahs dwehseles eemigschanu. Mahsa tureja mirejas roku, wina dzeedaja klusi un lehni muhsu mihlahs, sirsnigahs tizibas un mirschanas dzeesmas, — tad ari mirejas bailes nobeidzahs. Un mahsa dzeedaja tahlak, weenu dzeesmu pehz otras, arweenu klusaki, arweenu lehnaki, lihds kamehr nahza lihds tam pantinam, kurâ ilgojahs pehz debesu preekeem, un kas tà skaneja:

„Paradis'! Paradis'!
Ak, kad tur es buhtu drihz!
Dsihwes kokam augli saldi.
Kungs, tà manu dwehs'li waldi,
Ka ta nahk uz Paradis'!“

Tad nahwes raustischanahs pahrgahja pahr mirejas meerigo waigu, ka lai drihz waretu dot weetu brihwibas wislihgsmakai smaidischanai. Ahrsts un kopejas atnahza; neweens nebija redzejis winas beigas, — tik klusi un meerigi tas bija notizis! . . . Gruhto lehzeenu Deews bija padarijis weeglu; mihligahs meldinas dzeedot, dwehsele bija meerigi aisgahjusi uz muhschibu . . . Tamdehl — newaijaga waimanat pee mirschanas gultahm, — newaijaga skali brehkt un schehlotees, — newaijaga runat no laizigahm leetahm, ar ko schkirdamos dwehseli apgruhtina. Ta naw mihlestiba, ta ir paschlabuma kahriba, kas mireju gribetu paturet schai launajâ pasaulê. Kam isdzeestoschà dsihwiba pateesi dahrgaka, nekà sawa pascha, tam mihlestiba eedos sirdi. sawas pascha sahpes turet masakas un tam, kas schkirahs, „palihdset mirt“.

Weena swezite aisdedsina otru.

Swatauas misiones slimnizâ ne sen atpakal atnahza kahda slima seewa, kura kahdu kristigu deewaluhgschanu, wairak pantinu no kahdas dzeesmas un radischanas stahstu mahzeja no galwas. Kur ta to bija mahzijusees? Atbilde: Peezus gadus atpakal bija kahda weza Kihneete is Namoas salas bijusi schai paschâ slimnizâ, bija tikusi atgreesta un kà kristiga seewa atlaista uz mahjahm. Katru rihtu un wakaru wina bija skanà balsi luhgusi Deewu, un katru swehtdeenu wina bija, — weena pati, — pahris dzeesmas pantinu un kahdu deewaluhgschanu usazijusi, kuru ta Swatauâ bija mahzijusees. Tai paschâ namâ dsihwoja jauna seewa, kura beeschi usklausijahs, kad wina luhdsa Deewu. Schi tuhlit nomanija, ka schè pateesais, dsihwais Deews teek peesaukts, un no ta brihscha wina beeschi pati scho luhgschanu runaja pakal. Wezà Kihneete, wahrdâ Tosim, jau sen mirusi. Bet winas zihtigà mahzekle aisnahkusi misiones slimnizâ, un nu tur wairak eepasihstahs ar ewangelijuma mahzibahm. Pee winas dzihwo ari winas wezà mahte, kura tàpat kahro pehz Pestitaja. Tà weena swezite aisdedsina otru!

a.

---

schi, to ar sturmi eenehmuschi, Kuhzus uswarejuschi un ar teem galigi meeru derejuschi, tos pee nodoschanahm peespeesdami. Wehlak Sweedru kehninsch Olaws par pateizibas upuri tam Kungam Jesum Kristum, par palihdzibu karâ, lizees lihds ar saweem laudim kristitees, kristigu tizibu peenemdami. Sebaku, esot Apules weetâ — kristitu brunineeku pils, ko par Greesi nosaukuschi, stahwejusi, un pehz tam wehl wehlaku tur tai weetâ kahda pilsehtina bijusi, kas zaur uguns-grehka iszelschanos gluschi ispostita, kà tagad tur tik wehl atlikuschas drupas, muhru paleekas un wezas schanzes redzamas. — No Greeses, ar sawu zela speeki rokâ, dewos uz to wisu leelako muischu Kursemê, ko sauz par Leel-Eseri, un kas zit'reis peedereja Stieglitza kungam, un kurai tagad wehl daudz simtu mahju, un kam (weenam pascham pagastam) ir 4 koschas, ehrtas basnizas. — No Leel-Eseres, tà zelotajs, sawu apluhkoschanas zelu beigdams, teiza: „Es steidzos uz Renges stanziju un no turenes atpakal uz Jelgawu, sawu mihlo mahju weetu, issaukdamees: Teescham — jauka, stalta un swehtibas un jaukuma pilna ir muhsu mihlà dzimtene, dahrgà Kurseme un augsti zeenitâ, bagatà Deewa semite!“

Kurseme, mihlà Deewa semite,
Wehl tewi apklahj Deewa paspahrne!
Tautibas wisas dzihwo meeribâ,
Wezajee, jaunee staigà zelinâ,
Ko Deewa roka mihli pawada.

Kurseme, dailà Deewa semite,
Seedoschâ kronî mirdz kà bruhtite!
Tehwi un dehli aug kà osoli,
Meitinas puschko goda seedini,
Galwinâs atmirdz schkihsti wainagi.

Kurseme, dahrgà Deewa semite,
Apkampju mihli, tà kà bruhtiti!
Sehtâs ar' mahjo Deewa lautini:
Satizigi, meerâ, deewabihjigi,
Uz behrnu behrneem kopâ laimigi.

Kurseme, stalta, Deewa swehtita,
Lai tewi fargà Deewa rozina!
Lai selta wahrpas druwâs lihgojahs,
Lai Deewa behrni godâ preezajahs,
Eeksch wisa laba aug un peenemahs! E. F. S.

Drupas un druskas.

Koleera slimiba par blehdibas apsegu.

Koleera slimibu sahk blehschi isleetat few par labu. Kahds Poku kungs, wahrdâ Stolinskis, no Karlsbades weselibas awoteem, Behmijâ, uz mahjahm braukdams, eepasinees uz dzelszeela ar diweem jauneem, smalki apgehrbuschamees zilwekeem, kas treeza un runaja pahr tagadejo koleera slimibu. Weens no scheem teiza, ka esot dakteris, un winam laimejees isgudrot sahles pret koleeri. Ja no wina drapehm 10 lihds 15 pileenu pee brandwihna waj konjaka peepilinajot, tad ne-esot wairs jabaidahs no koleera. Dakteris peedahwaja ari Stolinskim no sawahm sahlehm. Winsch tahs, ar pateizibu peenehmis, isdzehra un drihz pehz tam eemiga. Ne tahlu no Leipzigas winsch atmodahs. Galwa tam neschehligi sahpeja. Abi smalkee jaunkundzini nebija wairs wagonâ. Iz Stolinska kabatas bija naudas maks issagts ar 700 rubleem un 200 Wahzu mahrkahm, kà ari selta pulkstenis ar selta kehdi. Polizeja gan jo ruhpigi mekleja pehz blehscheem, bet tee bija it kà uhdenî eekrituschi.

Atkal kahds zits, braukdams no Jekaterinoslawas uz Tscherkasku, bija aissnaudees un pabrauzis Tscherkaskai garam, kur tam bija jaiskahpj. Atmodees, winsch pamanija, ka nu wairs naw pareizi. Tam eeschahwahs labs padoms prahtâ. Winsch eesahka suhdzetees, ka besgaligas wehdera graises to mozot, sirds topot slikta, buhschot laikam ar koleeri saslimis. Pehz islaisteem nosazijumeem jasuhta tahds zilweks, kas uz kuga ar koleeri saslimis, uz tuwako weetu, kur slimniza eetaisita preeksch koleera slimneekeem. Tahda bija Tscherkaskas pilsehta. Tur nowests, winsch stahstija, ka nemas ne-esot slims, bet tikai tahds islizees, lai taptu lihds Tscherkaskai. Bet ar to nebija wis nei kuga kapteinis, nei wisi ziti pasascheeri meerâ. Winu nodewa polizejai, ta sastahdija protokolu, un blehdim bija jastahjahs meera teesneschа preekschâ.

Kahda swescha seeweete, Graudnas gubernâ pa dzelszeelu braukdama, iskahpa pee Poretschjas stanzijas. Tur ta salihga ar kahdu semneeku, lai winu aiswestu lihds kahdai sahdschai. Ne tahlu no zela gala ta waizaja semneekam: „Waj ari sini, ko wedi?“ — „Kà lai to sinu, jo juhs man esseet pawisam sweschi.“ — „Nu, tad tew teikschu, — esmu pats koleeris!“ — Semneeks, to dzirdejis, tà pahrbihjahs, ka nebija nei dzihws, nei miris. Sweschajai blehdneezei, to nomanot, tas bija ihsti pa prahtam. Wina sazija: „Sinu, tu esi loti labs zilweks un tawâ sahdschâ dzihwo ari labi laudis, — es pee jums nebraukschu, lai juhs nemirsteet.“ — To sazijusi, ta iskahpa mudigi no rateem, steigdamees uz tuwejo meschu. Pahrbihjees, semneeks, krustu pahrmetis, laida, ko nagi nesa, uz sawu sahdschu pee isprawnika. Polizeja gan tuhlit isjuhtija, meklet blehdigo kundzi, bet ta nebija wairs dabujama rokâ.

Pa daudz bailigs.

No Hamburgas, kur ar koleeri wiswairak saslimuschi un miruschi, wisi baidahs, — nenem no turenes nekahdas prezes, nei zitus kahdus suhtijumus preti, nei ari grib ar tahdeem zilwekeem satiktees, kas nahk no Hamburgas. No tam izzehlees ari schis pahrpratums. Kahds jauns, smalki apgehrbees zilweks pamana kahdâ Austrijas peldu weetâ, ka wisi zilweki no wina atraujahs un jau pee laika tahlu, jo tahlu tam greesch zelu. Winsch nemas newar saprast, no kam tas nahk. Beidzot tak dabon sinat, ka domajot, winsch esot, no koleera behgdams, atbrauzis uz scheijeni no Hamburgas. Bet tà tas nemas nebija. Winsch bija atbrauzis no Wihnes, bet wina familijas wahrds bija schinî reisâ, par nelaimi, Hamburger. Wisi, kas to nesinaja, domaja, ka winsch esot no Hamburgas pilsehtas. — —

Schi gada jaukajam un siltajam rudenim par peeminu.

1.

Karsta bija wasarina
Jahnôs, wezôs Jehkabôs, —
Rudens wehl jo karstaks bija
Behrtulôs un Mikelôs.

2.

Kas to bija peeredzejis:
Diwidesmits grahdinôs
Saules ehnâ eewehrojis
Karstuminu Lambertôs!

3.

Saules meita smeldzes sehja
Selta staru audumôs, —
Saule pati atmirdzeja
Karstôs selta starinôs.

4.

Tà ka Jurgôs ganinsch taurè,
Lihds ar putneem lihgsmojahs, —
Meitenites pukes meklè,
Kronus no tahm nopinahs.

5.

Tà ka Jahnôs faule silda,
Pukes seed wehl dahrsinâ, —
Saru galâ strazdinsch bilda
Jaukà faules rihtinâ.

6.

Debess Tehws, Tew gods un slawa
Par scho jauko rudentiņ', —
Schehlastiba lai wehl Tawa
Paleek pee mums allaschin!

E. F. S.

Silbu mihkla.

(Usdota no E. Bchnn.)

ka, no, dau, au, weh, ah, lis, le, ste, wa, le, els, o, ka, ni, ga, ga, bo, dse, gu, at.

Schihs 21 silbas pareizi sastahdot, isnahk: 1) Weseligs dzehreens. 2) Praweetis. 3) Muischa Kursemê. 4) Upe Baltijâ. 5) Seeweeschu wahrds. 6) Uhdens kustonis. 7) Kok'auglis.

NB. Pirmos burtus no kreisahs uz labo pusi lasot, isnahk meestinsch Kursemê.

(Usminejums 43. nummurâ.)

Trepju burtu mihklas usminejums.

(Skat. 39. nummurâ.)

R	u	h	n	o
A	d	u	r	a
D	u	e	r	o
O	d	e	r	e
M	a	l	t	a
A	t	e	n	e

NB. Wahrdu pirmos burtus no augschas uz leju lasot, isnahk: Radoma.

(Usminejuschi: Pehteris Behrsinsch un Mahrtinsch Wihtols, Leel-Salwas Druwinâs).